

Бугун ёшларнинг кўп китоб ўқимаётганини замона зайлига, уларнинг интернет билан ошно эканлигига йўйишади. Аммо интернет кишини мутолаадан айирувчи восита эмас. Бу улар учун имкониятлар янада кенгайганигидан далолат.

У хотини бошқа бир эркак билан яшаётгани ҳақида эшитгани ҳамоно ароқ ичган эди. Шунга ўхшаш вазиятларда спиртли ичимлик ичган шахсга нисбатан Лев Толстой "ўз номусининг овозини ўчириш учун ичган" деган иборани қўлаган экан.

Нашроқ

Mustaqillik huquq demakdir

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan

www.huquq-gazeta.uz

2013-yil 17-yanvar, №3 (836)

Бош прокуратурада

Назорат

Ватан ҳимояси — муқаддас бурч

Мамлакатимизда 14 январь — Ватан ҳимоячилари кунини халқимиз катта тайёргарлик кўриган ҳола тантанали вазиятда нишонлади. Шу муносабат билан Бош прокуратура мажлислар залида Ватан ҳимоячилари кун ва Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларининг 21 йиллигига бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Рашидjon Қодиров муҳтарам Президентимиз Ислам Каримовнинг бевосита раҳбарлигида мамлакатимизда жaxon андозаларига ва давр талабига ҳар томонлама жавоб бера оладиган Қуроли Кучларни барпо этиш, юртимиз мустақиллиги, хавфсизлиги ва худудий яхлитлигини таъминлаш, барқарор тинчлик ва илчил демократик тараққиётимиз кафолати бўлган миллий армиямизни шакллантириш йўлидаги кенг қамровли ислохотлар юксак самаралар бераётганини таъкидлади. Мустақиллик йилларида Қуроли Кучларимизни бошқаришнинг ҳуқуқий асосларини яратиб ва тақомиллаштириш, давлатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш борасида улкан ишлар амалга оширилди. Ҳарбий хизматчиларни ва уларнинг oila аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини, фуқароларнинг Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларида мuddатли ҳарбий хизматни ўташ шарт-шароитларини, қўшинларнинг жан-

говар ва ижтимоий-сиёсий ҳамда сафарбарлик жиҳатдан тайёргарлигини тақомиллаштириш масалалари давлатимизнинг доимий диққат марказида бўлиб келди. Прокуратура органлари ҳарбий хизматчиларнинг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш, ҳарбий қисм ва муассасаларда мамлакатимизда қабул қилинган қонунлар, Президент Фармонлари, қарорларини кенг тарғиб қилиш, фуқароларни қонунларга ҳурмат руҳида тарбиялаш ишида фаол иштирок этмоқдалар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 10 январдаги "Ватан ҳимоячилари кун муносабати билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, мудофаа ва фавқулодда вазиятлар вазириликлари ходимларидан бир гуруҳини муқофотлаш тўғрисида"ги Фармони билан давлатимиз мудофаа қудратини янада юксалтириш, миллий хавфсизлигини ва мамлакат chegarалари дахлсизлигини таъминлаш, ёшларни миллий истиқлол гоёси ва она-Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш ишига

қўшаётган катта ҳиссаси, миллий манфаатларимизни ҳимоя қилиш ва тинчликни таъминлаш, барқарорлик ва жамоат тартибини мустаҳкамлаш борасидаги хизмат бурчини бажариш чоғида мардлик, жасорат ва фидойилик кўрсатганили учун муқофотланган орасида прокуратура органлари ходимларининг ҳам борлиги қувонарлидир. Жумладан, Президентимизнинг ушбу Фармони билан Навоий ҳарбий прокурори Утаев Анвар Гучиевич "Содик хизматлари учун" медали билан, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурорининг ёрдамчиси Клиновой Виталий Алексеевич "Шухрат" медали билан тақдирланди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Рашидjon Қодиров давлат муқофотларини эгаларига топширар экан, уларнинг келгуси ишларида катта муваффақиятлар тилади. Шунингдек, байрам муносабати билан Бош прокурорнинг тегишли буйруғига мувофиқ, хизмат бурчини бажаришда намуна кўрсатган прокуратура ходимларидан бир гуруҳи рағбатлантирилди. Тадбирда сўзга чиққан муқофот соҳиблари меҳнатларига берилган юксак баҳо учун миннатдорчилик билдирдилар.

Ўз мухбиримиз
Жараён

Кечиримлилиқнинг ёрқин намунаси

Олий Мажлис Сенатининг шу йил декабрь ойида бўлиб ўтган ялпи мажлисида мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-маънавий ҳаётига муҳим ўрин тутувчи қатор ҳужжатлар қабул қилинди. Улардан бири давлатимиз раҳбари томонидан тақдим этилган ҳамма суд-ҳуқуқ соҳасида ўтказилаётган либераллаштириш жараёнининг узвий қисми сифатида баҳоланган "Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг йилгирма йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида"ги Қарордир.

Амнистия халқимизга хос бўлган кечиримлилиқ, инсонпарварлик, бағрикенглик каби азалий қадриятларимизни ўзида муҳассама этган бўлиб, республикаимизда давлат ва жамяят ҳаётида муҳим ўрин тутувчи байрамлар ва саналар арафасида қабул қилиниб келинмоқда. Жумладан, мамлакатимиз мустақиллиги байрами, Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси қабул қилиниши ва бошқа тадбирлар муносабати билан истиқлол йилларида жами 20 дан ортик амнистия тўғрисидаги Фармон ва қарорлар эълон қилинди. Ушбу сиёсий-ҳуқуқий актларга мувофиқ озодликдан маҳрум қилиш ҳазосини ўташ жойларидаги маҳкумлар озод этилгани ва айримларининг ўталмай қолган жазо мuddатларининг қисқартирилгани ҳақиқий маънодаги инсонпарварлик намунасидир.

Амнистия тўғрисидаги қарорни татбиқ этишда шахсининг ҳуқуқларини суд орқали ҳимоялаш, унинг монеликсиз ва объектив қўлланлиши, бу жараёнда суиистеъмолчилик ва қонунбузарликларнинг олди олинишини, айни чоғда ошкоралик ва жамоатчилик назорати амалга оширилишини таъминловчи талаб ва шартлар кўзда тутилган. Энди бевосита қарорнинг мазмун-моҳияти хусусида сўз юритадиган бўлсак, унинг биринчи

бандида унча оғир бўлмаган жиноят содир этган шахслар жазодан озод этилиши кўрсатилган.

Қарорнинг 1-бандини қўллашда ўта оғир бўлмаган жиноятлар содир этганлик учун ҳукм қилинган шахслар озодликдан маҳрум қилиш тартиқасидаги жазодан, шунингдек, озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазолардан озод этилади. Ушбу банднинг "а" ва "б" қичик бандлари таъсир доирасига, ёшидан қатъий назар, аёллар ва жиноят содир этган вақтда 18 ёшга тўлмаган шахслар; "в" қичик банди таъсир доирасига 60 ёшдан ошган эркаклар; "г" қичик банди таъсир доирасига жиноят содир қилгунга қадар доимий яшаш жойи Ўзбекистон ҳудудидан ташқарида бўлган хоржий давлат фуқароси тушиши кўрсатилган.

Қарорнинг иккинчи бандида эса, "Эҳтиётсизлик орқасида жиноят содир этган шахслар, шунингдек ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноят содир этганили учун биринчи марта ҳукм қилинган шахслар жазодан озод қилинсин", дейилган. Бу ҳам халқимизга хос барикенглик, кечиримлилиқ намунасидир. Қолаверса, ҳаёт мураккаб, тасодифларга тўла. Билиб-билмай ёки эҳтиётсизлик билан жиноят содир этганларга қилмишларидан тўғри хулоса чиқариш, жиноят йўлига бошқа кирмаслик учун берилган имкониятдир. Қарорнинг яна бир муҳим жиҳати шундаки, унга қўра, илгари амнистия тартибиде жазодан озод бўлган, яна қасддан жиноят содир этган аёллар, жиноят содир этган вақтда 18 ёшга тўлмаган шахслар, 60 ёшга тўлган эркаклар ва чет эл фуқаролари, амнистия тўғрисидаги қарорнинг иккинчи бандида назарда тутилган шахслар, биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари, шунингдек, қарор кучга киргунга қадар бир йилдан ошмаган мuddат ичида жазони ўташга тўсқинлик қиладиган оғир касалликка чалинганларга тақроран татбиқ этилиши мумкинлиги қайд этилган.

(Давоми 3-бетда)

Амалга оширилаётган туб ислохотлар туфайли мамлакатимиз қишлоқ ҳўжалиги жадал сурьатларда ривожланиб бормоқда. Айниқса, соҳага доир қонунчилик асосларининг изчил тақомиллаштириб борилаётгани, қонун устуворлигини таъминлаш чора-тадбирлари кўрилатгани аграр секторни ривожлантиришнинг асосий омилларидан бири бўлмоқда. Прокуратура органлари томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 11 мартдаги "Қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлашга она қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони ижроси юзасидан мунтазам назорат тадбирлари амалга ошириб келинмоқда.

Қонун устуворлигини таъминлаш долзарб вазифа

Бунда асосий эътибор фермер ҳўжалиқларининг ҳуқуқларини ҳимоялаш, пахта ва галла экиладиган майдонлар мониторингини мунтазам ўтказиб бориш, ер ажратишдаги суиистеъмолчилик, гидротехника, мелiorация иншоотлари ҳамда қишлоқ ҳўжалиги техникасини ишлашида ҳўжасизлик, минерал ўғитлар ва ёнилғи-мойлаш маҳсулотларини талон-торож қилиш ҳолатларининг олдини олиш масалаларига қаратилди.

2012 йилда қишлоқ ҳўжалиги соҳасидаги қонунлар ижроси юзасидан ўтказилган 2 304 та текшириш ва мониторинглар натижасига қўра, 79 844 та прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди. Қонунга зид ҳужжатларни бекор қилиш бўйича 1 664 та протест келтирилиб, қонунбузилиши ҳолатларини бартараф этиш ҳақида 4 189 та тақдимнома киритилди. Прокурорларнинг тақдимнома ва қарорлари асосида 22 590 нафар шахс интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди. 430 млн. сўмдан ортик зарар айбдорлардан ихтиёрий ундирилиб, судларга 97,8 млрд. сўмлик зарарни ундириш бўйича 17 676 та ариза киритилди. 38 354 нафар мансабдор шахс қонунбузилишига йўл қўймаслик ҳақида расман оғохлантирилди. Шунингдек, жиддий қонунбузилишлар юзасидан 808 та жиноят иши қўзғатилди. 16 247 нафар шахсининг ҳуқуқлари тикланди.

Ердан оқилона фойдаланиш, ер ажратишда суиистеъмолчилик ва таниш-билишчиликка йўл қўймаслик борасида олиб бориладиган назорат тадбирларида 14.639 гектардан ортик экин майдонларидан ноқонуний ва мақсадсиз фойдаланилганлиги, 4,271 гектар ер майдони ноқонуний ажратилганлиги аниқланди, шундан 13.558 гектари заҳира фондига қайтарилди ва айбдорларга нисбатан қонуний чоралар кўрилди.

Шунингдек, айрим мансабдор шахслар томонидан ер майдонлари уларнинг таниш-билишчиликка қонунсиз ажратилиб, пора эвазига сотиш каби мансаб суиистеъмолчиликларига йўл қўйилганлиги ҳолатлари ҳам фош этилди. Масалан, Жиззах туман ҳокимининг 1-ўринбосари Д.Маматқулов фуқаролар Б.Бўрибоев ва Д.Бўрибоевларга уй-жой куриш учун ер участкаси ажратиб бериш эвазига 1 минг 100 АҚШ долларини пора тартиқасида олган. Қарши туман ҳокимининг 1-ўринбосари Ш.Қодиров эса, "Пулат ўли Қодир" фермер ҳўжалиги раҳбари А.Товшев билан жиноий тил бириктириб, 4,63 гектар экин ерларини фуқароларга яқка тартибда уй-жой куриш учун бериб юбориб, талон-торож қилган. Мазкур ҳолатлар юзасидан қўзғатилган жиноят иши бўйича Д.Маматқулов ва Ш.Қодировлар суднинг ҳўкми билан узоқ мuddатда озодликдан маҳрум этилдилар.

Бундан ташқари, 2012 йилда 285 та фермер ҳўжалиқлари томонидан 754 гектар ер майдони ижарага берилгани, шундан 218 гектари уй-жой куриш учун ноқонуний равишда фуқароларга сотиб юборилганлиги аниқланди, 689 гектарининг туман ҳокимлигининг заҳира ер фондида қайтарилиши таъминланди.

Деҳқон ва фермер ҳўжалиқларини ривожлантириш, уларни қўллаб-қувватлаш ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоялаш прокурорларнинг доимий эътиборида бўлиб келмоқда. Бу жараёнда уларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш чоралари кўрилди. Жумладан, прокуратура органлари томонидан 119 та фермер ҳўжалигига рўйхатдан ўтиш ва банкда ҳисоб рақами очишда, 2,4 млрд. сўм кредит, 2,9 млрд. сўм иш ҳақи, 3,2 млрд. сўм нақд пул олишда амалий ёрдам кўрсатилди. Уларга шунингдек, 3,3 млрд. сўм дебитор қарзларни ундиришда кўмак берилди. 2 585 гектар ер, 75 504 тонна минерал ўғит, 1 864 тонна нефть, 582 тона қишлоқ ҳўжалиги техникалари, 180 тонна чигит ва уруғлик бугдой, 266,8 тонна омухта емнинг қонуний асосда ажратиб берилиши таъминланди.

(Давоми 4-бетда)

Кичик бизнес ҳамда хусусий тадбиркорликни ривожлантириш бугунги куннинг энг дозарб масалаларидан бирига айлангани уч кимга сир эмас. Дарҳақиқат, мамлакатимиз равнақи, иқтисодий ўсишини таъминлаш, янги иш ўринлари яратиш, бандлик масаласини ҳал этиш, шу билан бирга, аҳолининг турмуш даражасини оширишда тадбиркор ва ишбилармонларнинг ўрни беқиссаир. Шу сабабли ушбу соҳани ривожлантириш, рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлашга ҳукуматимиз томонидан алоҳида эътибор қаратилмоқда. Буларнинг натижаси ўлароқ, яъни кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, молиявий қўллаб-қувватлаш борасида яратилаётган имконият ва имтиёزلардан самарали фойдаланаётган ишбилармон юртаошларимиз эришаётган ютуқлар мамлакатимизнинг иқтисодий соҳа-лоҳиятини намоён этишда асосий восита бўлмоқда.

Солиқ тўламаслик оқибати

Албатта, бундай юксалишларга ижтимоий ҳаётнинг барча бўғинларини тартибга солидиган қонунлар яратилганлиги туфайли эришиляпти. Эндиликда бу соҳага қизиққан, бизнесини йўлга қўйиб, даромад топоман, деганлар ана шу қонунларга амал қилиб, бемалол фаолият юритишлари мумкин. "Қимирлаган қир ошар" деганларидек, ушбу соҳага қўл уриб, ҳам ўзига, ҳам давлатга фойда келтираётган тадбиркорлар кундан-кунга кўпайиб бормоқда.

2008 йилдан Ангрэн шаҳридаги "Mercedes-bens trans" МЧЖга раҳбарлик қилишни бошлаган Ҳамза Азимов ҳам бу ишга шунчаки қўл урганлардан эмас эди. Аммо тегишли қонун-қоидаларга амал қилиб, фаолият юритиш баробарида кўзбўямачилик йўлини танлади-ю, солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш, хизмат кўрсатиш қоидаларини ҳам кўп миқдорда бузиш каби жиноятларга қўл урганини ўзи ҳам сезмай қолди.

Жумладан, Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 11 октябрдаги "Кичик тадбиркорлик (бизнес) субъектларига тегишли бўлган қорхоналар ва ташкилотларни классификациясини тасдиқлаш тўғрисида"ги Қарорига кўра, ягона солиқ тўловчи қорхоналарда ходимлар сони 11-25 нафарни ташкил қилиши лозимлиги назарда тутилган ҳамда Солиқ кодексининг 350-моддаси 3-қисми 2-бандида ягона солиқ тўловчилар учун "ходимларнинг ўртача йиллик сониини аниқлашда ўриндошлик, пудрат шартномалари ва бошқа фуқаролик ҳуқуқий тусдаги шартномалар бўйича ишга қабул қилинган ходимларнинг сони ҳам ҳисобга олинмади" дея кўрсатилган бўлиб, Ҳ.Азимов бу ҳолатларни "эътиборидан соқит қилади". Аниқроғи, қорхонада 2010-2011 йилларда ишлаган ходимлар сони 25 на-

фардан ошиб кетган бўлса-да, жамият раҳбари умумбелгиланган солиқ тўловга ўтмай, ишчилар сониини 25 тавдан ошмаганлиги ҳақида сохта ҳисоботлар тайёрлаб, Ангрэн шаҳар ДСИга тақдим қилади ва бюджетга тўлашни лозим бўлган 153.673,1 минг сўмлик солиқ ва мажбурий тўловлардан 48.129,0 сўмлигини амалга ошириб, 105.554,1 минг сўм миқдордаги маблағни тўлашдан бўйин товлайди. Натижада давлатга шунча сўм миқдорда зарар етказилади.

Бундан ташқари, у Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 августдаги "Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарорининг 8-бандида белгиланган юридик шахслар ва юридик бўлмаган яқка тартибдаги тадбиркорлар томонидан белгиланган савдо (хизмат кўрсатиш) қоидаларига риоя этилиши таъминлаши, бунда нақд пул маблағлари ўз вақтида инкасса қилиниши лозимлиги ҳақидаги талабларга амал қилмай, жамиятга тегишли бўлган "Исузу" русумли автобуслар ҳайдовчилари томонидан 2010 ва 2011 йилларда кунлик топширилган 355 399,5 минг сўм маблағни банкга топширмай, ёқилги махсулотларини сотиб олишга ишлатади.

Ушбу ишни кўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Ангрэн шаҳар суди томонидан Ҳ.Азимовга 3 (уч) йил муддатга ахлоқ тузатиш иши жазоси тайинланди.

Жамшид УРУНОВ,
Ангрэн шаҳар прокурори
ўринбосари

Сохта муаллимлар

Белини оғритмасдан, ноқонуний пул толиб, охири-оқибат панжара ортида афсус-надоматлар чекиб ўтирган кимсалар ҳақида кўп эшитганмиз. Аммо, бошини қотирмасдан, сохта билим олган нопок шахслар ҳақида биласизми?

Фирдавс ЯШНАРБЕКОВ,
Қизирқ туман прокурори ёрдамчиси

Қуйида баён этилаётган воқеадаги кишилар сохта диплом билан келаганимиз эгалари бўлмиш фарзандларимизга "Бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иши", "Тарих" ҳамда "Мехнат таълими" каби фанлардан дарс бериб келишган.

Нима бўлди-ю, 1987 йилда Сурхондарё вилоятининг Қизирқ туманида тузилган Чори Авазов(исм-фамилиялар ўзгартирилган)нинг кўнгли ўқувчиларга дарс беришни тусаб қолди. Аммо унинг бу хоҳишига ўқимаганлиги, олий маълумоти йўқлиги ҳалақат берарди, холос. Уйлай-уйлай, бунинг иложини топгандек бўлди.

"Шунча йил ўқиш шартмикан? Ундан кўра қалбаки диплом тўғрилаб олсам, ишлаб юрaverаман, ким билиб ўтирибди" дея ҳаёлидан ўтказди. Надоматлар бўлсинким, у бу фикри билан ўз йўлини боши берк кўчага қараб буриб юборганига аҳамият бермади.

Ч.Авазов дипломфуруш топишга қийналмади. Унга ўзини Мухаббат деб таништирган аёл Абдулла Қодирий номидаги Жиззах Давлат педагогика институтида ишлашсини, у орзу қилган дипломини тўғрилаб беришни айтиди. Харидорнинг розилигини олган "опа" ишни тезда пиширди. Чорига мазкур педагогика институтининг "Бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иши" факультетини таъмомалагини тўғрисидаги қалбаки диплом келтириб берди. Кўп ўтмай Қизирқ туманидаги 21-умумтаълим мактабига қалбаки ҳужжатни тақдим этиб, ишга жойлашиб олган Ч.Авазов, 2011 йилдан 2012 йилнинг апрель ойигача ўқувчиларга бошланғич таълимдан дарс берди.

1989 йилда Қизирқ туманида тузилган Мурод Тўхтаев ҳам дипломи бўлмаса-да, дарс беришни орзу қилганлардан экан. Буни қарангки, унга ҳам Мухаббат исми аёл рўпа-

ра келди-ю, тезда М.Тўхтаевнинг орзуси ушалди. Жиззах Давлат педагогика институти сиртки бўлимининг тарих йўналишини тугатган, дея қалбаки диплом билан "сийланган" тарихчи ҳужжатни олган, тезда тумандаги 21-умумтаълим мактабига ишга кириб, ўқувчиларга 2011 йилдан 2012 йилнинг апрель ойигача устозлик қилишга улгурди.

Опанинг "ноғорасига ўйнаб", жиноят кўчасига кирганлардан яна бири 1990 йилда тузилган Фанижон Аҳматовдир. Қалбаки диплом ортидан ўқувчиларга дарс ўтиб юрган ҳамқишлоқларига ҳаваси келди шеклили, у ҳам бундай ҳужжат тайёрлашнинг ҳадисини олган Мухаббат опага учрашди.

"Муаллимликни ихтиёр қилган экансиз, дипломини мана биз берамиз-да", дея опа яна ишга киришди. Шундай қилиб, Фанижон педагогика институтини "Мехнат таълими" йўналишини бўйича тугатганлиги тўғрисидаги дипломга эга бўлди ва у ҳам 21-умумтаълим мактабига ўқитувчи бўлиб ишлаш учун ҳужжатини топширди. Буйруқ чиққандан сўнг ўқувчиларга дарс беришни бошлади...

Учала сохта муаллимларнинг ҳужжатлари текширилганда, аввало, институтдаги битирувчиларнинг дипломларини қайд этиш китобига уларнинг дипломлари серияси ва рақами киритилмаганлиги аниқланди. Шунингдек, дипломлар вилоят ИИБ ЭКБга текшириш учун берилганда, уларнинг қалбакилаштириш йўли билан тайёрланганлиги ҳам маълум бўлди.

Жиноят ишлари бўйича Қизирқ туман судининг ҳукми билан айбдорларга тегишли жазо тайинланди.

Жиноят жазосиз қолмайди, деб бежиз айтишмаган. Таълим беришдек улғу ишга жиноятни аралаштирган бу кимсаларнинг ҳаракатини ҳеч нима билан оқлаб бўлмайди. Ахир, ҳар қандай ота-она ўз фарзандини яхши билимга эга, ҳар томонлама ўқувчиларга ўрнак бўла оладиган устозлар қўлида билим олишини хоҳлайди-да!

Туман ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари яширин ишлаб чиқариш фаолиятларини аниқлаш ва бартараф этиш устида режаи ишлар олим боришяпти.

Яширин ишнинг умри қисқа

Лазизжон ХУДОЙҚУЛОВ,
СВОЖЖДЛҚК Департаментининг Фурқат туман бўлими суриштирувчиси

Чунончи, ғайриқонуний фаолиятга чек қўйиш мақсадида ўтказилган тадбирда Бешэчки қишлоғилик Валижон Сидиқовнинг хонадонини кўздан кечирилди. Ҳовлидаги молхонада чигитдан ёғ ишлаб чиқарадиган қўлбола дастгоҳ ўрнатилган бўлиб, у руҳсатсиз юқори қучланилиши электр тармоғига уланган экан. Шунингдек, унинг ортига пахта чигити уюлган, 200 литрли идишнинг ярмигача қўлбола усулда ишлаб чиқарилган пахта ёғи қўйилган, чиқинди — кунжара ҳам уюб қўйилган эди. Холислар иштирокида ашвёйи дадиллар олинди, ушбу ҳолат юзасидан кўзгатирилган жиноят иши суд мажлисида қўриб чиқилди.

— 2012 йилнинг баҳорида Дангарарадаги бозордан, нотаниш сотувчилардан ҳаммаси бўлиб бир миллион уч юз минг сўмга тўртта ремен, рубилник, уч метр кабель, дивигелт ҳамда қўлбола мойвузов сотиб олдим, — деди В.Сидиқов судда айбига иқдор бўлиб. — Қўлбола дастгоҳини молхонага ўрнатдим. Хомаш ё суриштиратганимни эшитган нотаниш йигит уймага келиб, чигит сотиб олишни таклиф қилди. Ҳар килосини 700 сўмдан келишиб, 600 килоси учун 420 минг сўм пул бердим. Йигит моторолверда 10 қоп чигитни келтириб берди. Уша чигитдан пахта ёғи олишга киришдим. Чигит ўғирлик мол эканлигини билмаган эдим...

Унинг яширинча, қўлбола усулда, киши саломатлигига зиён етказиши мумкин бўлган пахта ёғи ишлаб чиқариш ва реализация қилишдан иборат жиноий қилими ашвёйи далиллар, холисларнинг кўрсатмалари билан ўз исботини топди. В.Сидиқовга суд 3 йил ахлоқ тузатиш ишлари жазосини тайинлади.

Электр ўғрилари

Бугун бирорта соҳа йўқки, уни электр энергиясиз тасаввур қила оласан. Жумладан, қишлоқ хўжалиги соҳасида эришилаётган катта муваффақиятлар замирида ҳам электр энергиясининг ўзига яраша улуши бор.

Баҳром ЯКУБОВ,
СВОЖЖДЛҚК
Департаментининг Беруний туман бўлими бошлиғи

Хўш, ундан ким, қандай фойдаланмоқда? Айтиш хоизки, кўпгина фермер хўжаликлари электр энергиясидан фойдаланиш қонун-қоидаларига қатъий амал қилиб, тўловларни ўз вақтида амалга оширишяпти.

Аммо баъзан айрим фермер хўжаликлари раҳбарлари орасида ушбу қоидаларига амал қилмаётганлари ҳам учраб турибди.

Беруний туманидаги Беруний ОФЙ ҳудудида жойлашган "Хурсандбек Исак" фермер хўжалигига Мамбет Сейтимбетов раҳбарлик қилади. Деҳқончиликда сурғорши ва шўр ювишининг нақадар муҳимлиги барчага аён. Мембет Сейтимбетов бўлса, электр энергиясидан фойдаланишнинг янги йўлини ўйлаб топган экан. Аниқроғи, у тегишли қонун-қоидаларни четлаб ўтиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

2009 йил 22 августдаги "Электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида"ги Қарори талабларига амал қилмай, 17 киловатлик электр қуввати билан ишлайдиган сув насосини токка ноқонуний улаб олади. Ҳисоблагич тамғаси ҳам бузилди, 2011 июнь ойидан 2012 йилнинг 21 март ойига қадар электр қувватидан ноқонуний фойдаланиш натижасида давлатга 56 млн. 321 минг сўмлик зарар етказилди.

Албатта, ушбу ҳолатнинг содир этилишида "Қорақалпоқ электр тармоқлари" ОАЖ туман филиалининг абонентлар бўлими муҳандиси Н.Бекбердиевнинг ҳам маълум маънода айби бор. Унинг ўз вазифасига масъулиятсизлиги, электр ҳисоблагичларни ўз вақтида текширмаганлиги натижасида юқоридаги ҳолатдан ташқари, "Абай" ОФЖдаги "Нурилик Матри-

заев" фермер хўжалиги томонидан 96,5 млн. сўмлик электр энергиясининг ҳисобга олинмай сарфланишига йўл қўйилган. Шунингдек, мазкур ОФЙнинг "Иброҳим Қўшан" фермер хўжалиги томонидан 9 млн. 329 минг сўмлик, "Жавҳи Нуримов" фермер хўжалиги томонидан 11 млн. сўмлик, Дўстлик ОФЙдаги "Улуғбек" фермер хўжалиги томонидан эса 22 млн. 500 минг сўмлик зарар келтирилган.

Айбдорлар суд ҳукми билан қонуний жазога тортилдилар.

Хулоса ўрнида шунини айтиш лозимки, электр энергияси бебаҳо буюлгимиздир. Шундай экан, унинг ҳар бир киловатидан ўринли ва оқилона фойдаланиш ҳар биримизнинг кундалиқ вазифамизга айланмоғи лозим. Талон-торожиқ эса давлатимиз таъинисига қимматга тушади.

Мустақиллик йиллари мамлакатимизда хорижий инвестицияларни жалб қилиш ва уларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлашга қаратилган мустақам қонунчилик базаси шаклланиб буюлиб, доимий равишда таъминлашиб бормоқда. Жумладан, ҳозирги кунда хорижий инвестицияларни жалб қилиш ва чет элик инвесторларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш, уларга берилмаган имтиёз ва қафолатлар масалалари тегишли қонунлар, Президент Фармонлари ҳамма ҳукумат қарорлари билан тартибга солинади.

Назорат тадбирлари

Ўтказилди

Равшан ИБРАГИМОВ,
Навоий вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи

Навоий вилоят прокуратураси томонидан жойларда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 апрелдаги "Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этилишини рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони ва 2012 йил 26 мартдаги "Экспорт қилувчи корхоналарни рағбатлантиришни кучайтириш ва рақобатбардор маҳсулотларни экспортга етказиб беришни кенгайтириш борасида қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ижроси юзасидан назорат тадбирлари ўтказилди. Текширишларда аниқланишича, вилоятда юқоридида қайд этилган ҳужжатлар ижроси юзасидан муайян ишлар амалга оширилган. Шу билан бирга, баъзи ҳолларда қонунбузилиши ҳам йўл кўйилган.

Ўтган йилнинг октябр ойига чад вилоятда 52 та хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналар давлат рўйхатидан ўтган бўлиб, улардан 3 тасининг фаолияти тўлиқ йўлга қўйилмаганлиги боис тугатилган.

Маълум бўлишича, Навоий шаҳрида хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналарнинг фаолияти бўйича маълумотлар тўлиқ ўрганиб борилмаган. Оқибатда шаҳар ҳудудидида айрим корхоналар вилоят адлия бошқармаси томонидан давлат рўйхатидан чиқарилган бўлса-да, бугунги кунга қадар бир нечтаси фаолият кўрсатиб келган. Масалан, Навоий шаҳрида фаолият юритган "Навоий-мермердш" корхонасининг мақоми қўшма корхона мақомига тўғри келмаганлиги сабабли, вилоят адлия бошқармаси томонидан 2008 йил 25 августда давлат реестридан чиқарилган. Бироқ, шаҳар ҳокимлиги, статистика ва солиқ идорасида бу ҳақда маълумотлар бўлмагани натижасида корхона қўшма корхона мақоми асосида фаолият кўрсатиб, солиқ имтиёзларидан ноқонуний равишда фойдаланган. Шаҳардаги яна бир — "НБК Индустри" қўшма корхонаси ҳам вилоят адлия бошқармаси томонидан 2008 йил 25 августда қўшма корхона мақоми таллаблари жавоб бермаганлиги сабабли давлат реестридан чиқарилган бўлса-да, шаҳар ҳокимлиги, статистика ва солиқ идораларининг эътиборсизлиги корхонанинг солиқ имтиёзларидан ноқонуний фойдаланишига шараит яратиб берган.

Айрим ҳолларда, маҳаллий ҳокимликлар ваколатлари доирасидан четга чиқиб, қарорлар чиқаришган ва хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналарга турли мажбуриятлар юқлашган. Хусусан, Навоий шаҳар ҳокимиятининг қарори билан ҳудудда фаолият кўрсатаётган "Электрохимзавод" Ўзбекистон-Панама қўшма корхонаси 2012-2013 йил куз-қиш мавсуми учун 177 тонна қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари жамлашга мажбур қилинган. Зарафшон шаҳар ҳокимлиги ҳам шундай қарор чиқариб, "Велен" Ўзбекистон-Россия қўшма корхонасининг розилигисиз,

уларга қора ва рангли металл парчалари ва чикиндиларни топшириш мажбуриятини юқлаган. Мазкур қарорларни қонунга мувофиқлаштириш бўйича шаҳар прокуратуралари томонидан протест келтирилиши таъминланди.

Бундан ташқари, Навоий вилоят ҳокимининг қарори билан тасдиқланган ҳудудий инвестиция дастури бажарилишида ҳам ўзибўларчиликка йўл қўйилган. Дастурда янги корхоналар ташкил этиш ҳисобига аҳоли бандлигини таъминлаш бўйича 176 та лойиҳа амалга оширилиши белгиланган бўлса-да, ўтган йилнинг 1 ноябрь кунига қадар уларнинг атиги 66 таси бажарилиб, дастурдаги 110 та лойиҳа амалга оширилмасдан қолган. Масалан, дастурга асосан 35 минг АҚШ доллари қийматидаги Н.Сайидова томонидан қурилиши режалаштирилган минимаркет, 166,7 минг АҚШ доллари қийматидаги "Севинч атиргул келажоғи" хусусий фирмаси томонидан барпо этилиши керак бўлган гўшт ва сутни қайта ишлаш мажмуаси 2012 йилнинг биринчи ярмида ишга туширилиши лозим бўлса-да, бу лойиҳалар амалга оширилмасдан қолган.

Вилоят ҳокимлиги ва бошқа маъсул идоралар дастур ижросига етарлилик эътибор бермаётганликлари боис, айрим лойиҳалар инвестиция киритилмасдан қолиб кетмоқда. Жумладан, Кармана туманидаги "Русман Кафолат Савдо" МЧЖ томонидан қурилиш материалларини ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун 30 минг АҚШ доллари миқдоридан инвестиция киритилиши лозим бўлгани ҳолда, бу лойиҳа ижроси ҳалигача таъминланмаган.

Вилоятда ҳудудий инвестиция дастури ижросини назорат қилиш вилоят ташқи иқтисодий алоқалар ҳамда инвестициялар ва савдо бошқармаларига юқлатилган. Улар эса бу вазифани, яъни хорижий инвестицияларга қулай муҳит яратиш, хўжалик юритувчи субъектларга ташқи иқтисодий фаолият билан шугулланишлари учун амалий ёрдам кўрсатиш каби ишларни деярли ўз ҳолига ташлаб қўйишган. Ҳудудий инвестиция дастурига киритилган Навоий шаҳридаги "Зарафшон капитал" МЧЖ негизда ёзги пойафзал ишлаб чиқариш лойиҳаси ўтган йилнинг 9 ойида ўзлаштирилиши лозим эди. Бироқ, белгиланган инвестициянинг атиги 8,3 млн. сўми ўзлаштирилган, холос. КониMex туманидаги "Гавҳарбек ўғли Жандос" ва "Мирча Турлангет" хусусий фирмалари томонидан бўрдоқчилик фермалари ташкил этилиши бўйича 2 та лойиҳага бошқарма томонидан тегишли муносабат билдирилмаган. Навоий шаҳридаги яна 3 та лойиҳа амалга оширилмасдан келинаётганлиги аниқланган, лекин сабаблар ўрганилмаган. Уларнинг амалга оширилишига тўсиқ бўлаётган ҳолатлар таҳлил қилинмай, камчиликларни бар-тараф этиш чора-тадбирлари

ишлаб чиқилмаган.

Бундай камчиликлар билан бир қаторда, бошқарма режасида хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналарнинг ишлаб чиқариш фаолиятида ву-жудга келган муаммоларнинг ҳал этилишида амалий ёрдам кўрсатилиши белгиланган. Аммо ўтган даврда бирор-бир корхонага амалий ёрдам кўрсатилмаган. Ваҳоланки, Кармана туманидаги "Эркин иқтисодий индустриал зона"да фаолият кўрсатаётган "Kobes Co LTD" корхонаси раҳбарининг озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб беришда фойдаланаётган транспорт воситасини ЙПХ постларидан ўтказилишида амалий ёрдам сўраб ёрдам муражояти кўриб чиқилмаган. Навоий шаҳридаги "Балиқчилик — 2003", "Golden Natural Inc", "Navoiy metalmarsh" ва "Нур Саян" қўшма корхонаси раҳбарларининг амалий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги муражоятлари ҳам жавобсиз қолган.

Текширишлар юқоридида қайд этилган қонунбузилиши ҳолатлари вилоят ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо бошқармаси, шаҳар ва туман ҳокимликлари ва бошқа шунга алоқадор идоралар раҳбарларининг хизмат вазифаларига маъсулият билан ёндашиб келганиликлари оқибатда келиб чиққанлигини кўрсатди. Булардан келиб чиқиб, вилоят ҳокими номига камчиликларни бартафари этиш чора-тадбирларини белгиллаш бўйича ахборотнома киритилди.

Бундан ташқари, Тошкент шаҳрида жойлашган "Автодизельхизмат" ЎАЖ қўшма корхонаси ва "Навоийазот" ОАЖ ўртасида 2011 йил 24 августда тузилган шартнома шартлари бажарилмаётганлиги ҳам аниқланди. "Автодизельхизмат" ЎАЖ қўшма корхонаси томонидан бажарилиши иш ҳажми юзасидан тўланиши лозим бўлган тўлов "Навоийазот" ОАЖ томонидан амалга оширилмасдан, қарздорликнинг мuddати ўтишига сабаб бўлган. Яна "Навоийазот" ОАЖ томонидан қабул қилиб олинган 20 млн. 906 минг сўмлик қарзни ундириш бўйича ҳам вилоят хўжалик судига даъво аризасининг киритилиши таъминланди. Шунингдек, шу каби ҳолат бўйича "Рашид-Мирзо келажоғи" хусусий корхонасидаги "Navbahor Tekstil" МЧЖ шаклидаги Ўзбекистон-Туркия қўшма корхонаси фойдасига 30 млн. 227 минг сўмлик қарзни ундириш бўйича ҳам вилоят хўжалик судига даъво аризасининг киритилиши таъминланди.

Текширишлардан мақсад, камчиликларни аниқлаш эмас, балки уларнинг олдини олишдир. Шунинг учун ҳам, бу соҳадаги мутасаддилар вазифаларига жиддий ёндашсалар, ҳудудда ривожланиш бўлиб, келажак сари дадил одимлай-веради.

Қонун устуворлигини таъминлаш долзарб вазифа

/Давоми.
Бошланғичи 1-бетда/

А.ЭШМУРАТОВ,
Бош прокуратура бўлим бошлиғи

Сув ресурслари, гидротехника ва мелиорация иншоотларидан фойдаланишда исрофгарчилик ва хўжасизлик ҳолатларининг олдини олишга қаратилган қонунчилик ижроси юзасидан ўтказилган назорат тадбирларида суистеъмолчилик, бюджет маблағларини мақсадсиз сарфлаш ва талон-тороқ қилиш ҳолатлари аниқланди. Ўтган йили ўтказилган текшириш ва мониторингларда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун ажратилган 1,86 млрд. сўм маблағнинг мақсадсиз ишлатилганлиги ёки талон-тороқ қилинганлиги аниқланди, шундан 1,56 млрд. сўми ундирилди.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштирувчиларни минерал ўғитлар билан таъминлаш, ўғитларни сақлаш ва улардан мақсадли фойдаланиш юзасидан ўтказилган мониторинг ва текширишларда 1.592 тонна минерал ўғитлар талон-тороқ қилинганлиги маълум бўлди. Жумладан, Жиззах вилоят "Қишлоқхўжаликкимё" ҳудудий акциядорлик жамияти бошқаруви раиси Н.Ўтапов ҳамда Дўстлик, Арнасой, Пахтакор туман филиаллари мансабдор ва моддий жавобгар шахслари ўзaro жиноий тил бириктириб, қишлоқ хўжалик экинларини озиқлантириш учун ажратилган 921 млн. сўмлик минерал ўғитларни талон-тороқ қилганлар. Мазкур ҳолатлар юзасидан жиноят ишлари қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди.

Ёнилғи-мойлаш маҳсулотлари ва қишлоқ хўжалиги техникаларининг сақланиши ҳамда талон-тороқ қилинишининг олдини олишга қаратилган қонунлар ижроси устидан ўтказилган тадбирлар давомида 442 тонна ёнилғи-мойлаш маҳсулотлари, 535 млн. сўмлик қишлоқ хўжалиги техникалари ва эҳтиёт қисмлар талон-тороқ қилинганлиги маълум бўлди. Чунончи, "Навоийнефтбаза" унитар корхонаси моддий жавобгар шахслари 42,3 млн. сўмлик, ушбу корхонанинг Қизилтепа филиали мансабдор шахслари 8,6 млн. сўмлик, "Қўқоннефтбаза" унитар корхонасига қарашли 38-сонли ФЭТШ мансабдор шахслари 2,2 млн. сўмлик дизел ёнилғисини талон-тороқ қилганлар. Ушбу ҳолатлар юзасидан қўзғатилган жиноят ишлари бўйича айбдор шахсларнинг жиноий жавобгарлик масаласи ҳал қилинди.

Бундай мисолларни бошқа ҳудудлардан ҳам келтириш мумкин.

Ўтган йили 93,5 тонна минерал ўғит, 123 тонна нефть маҳсулотлари ва 5,8 тонна чигитни республика ҳудудидан четга олиб чиқиб кетиш ҳолатлари аниқланди, 206 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилди. Жиддий қонунбузилиши ҳолатлари юзасидан 7 та жиноят иши қўзғатилди.

Бундан ташқари, "Ўздонмаҳсулот" акциядорлик компанияси тизимидаги корхоналарда қўшиб ёзилган ва бошқа суистеъмолчиликларга йўл қўйилганлиги оқибатида 13,2 млрд. сўмлик бошоқчи дон маҳсулотлари талон-тороқ қилинган. Шунингдек, тизим корхоналарида омухта ем маҳсулотларининг сақланиши таъминланмаганлиги оқибатида 160 тонна омухта емни ўзлаштириш ҳолатлари юз берган. Масалан, "Намангандонмаҳсулотлари" акциядорлик жамияти ходими Т.Дедабоевга "Фирдавс нур савдо сервис" маъсулияти чекланган жамияти раҳбари Ш.Саттаров билан жиноий тил бириктириб, 44 млн. сўмлик 146 тонна омухта емни ўзлаштирилганлиги учун суднинг ҳукми билан қонуний жазо тайинланди.

Айрим пилла қабул қилиш ва қайта ишлаш корхоналарида товар-моддий бойликлар сақланишини таъминлашга бепарволик ва хўжасизларча муносабатда бўлинганлиги оқибатида уларни талон-тороқ қилиш ҳоллари мавжуд. Жумладан, Избоскан туман "Пилла" корхонаси мансабдор шахслари 34 млн. сўмлик, Хўжаобод "Пилла" корхонаси мансабдор шахслари 27 млн. сўмлик пилла хомашёсини қабул қилиб олингани тўғрисида сохта ҳужжатлар расмийлаштирилганлар. Шунингдек, Пахтачи туманидаги "Тўқай Ровот" фермер хўжалиги раҳбари Б.Қувондикор 325 тул тут дарахтини қонунга ҳилоф равишда кесиб, табиатга 22,6 млн. сўмлик зарар етказган. Мазкур ҳолатлар юзасидан жиноят ишлари қўзғатилиб, суд ҳукми билан айбдор шахсларга нисбатан жазонинг муқаррарлиги таъминланди.

Шунингдек, қишлоқ хўжалигида иш ҳақи, кредит ва бошқа мақсадлар учун ажратилган 3,3 млрд. сўмлик маблағлар талон-тороқ қилинганлиги аниқланди, прокуратура органларининг аралашуви билан 1,5 млрд. сўмдан ортиқ зарарнинг айбдорлардан ундирилиши таъминланди.

Бундан ташқари, қишлоқ хўжалиги корхоналарини молиявий қўллаб-қувватлаш учун ажратилган 4 млрд. сўмлик бюджет маблағининг мақсадсиз сарфланганлиги фош этилиб, прокуратура органларининг аралашуви билан 2,9 млрд. сўмдан ортиқ зарар айбдорлардан ундириб олинди.

Жорий йилнинг 1 январь ҳолатига республикада 5 232 та фермер хўжаликлари томонидан давлатга 225,2 минг тонна пахта хомашёси етказиб берилмасдан, шартномавий режа бажарилмади. Прокуратура органлари томонидан мазкур хўжаликлардан етказилган моддий зарар ва қарздорликларни ундириш юзасидан 4 240 та даъво аризалари киритилди.

Прокуратура органлари томонидан қишлоқ хўжалиги соҳасида қонунийлигини таъминлаш бўйича назорат тадбирлари давом эттирилмоқда.

Фахрийлар ҳамisha эъзозда

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар ҳар соҳада илғор, янгилликка интилувчан, яратувчанлик, бунёдкорлик руҳи-иштиёқи билан яшаш ва меҳнат қилишни тақозо этмоқда. Шундан келиб чиқиб, аини кунда юртошларимиз, хусусан, кекса авлод вакиллари ижтимоий кўлаб-қувватлаш тизими ҳам янада такомиллашиб бормоқда. Бу эса мамлакатимизда кексаларга кўрсатилаётган эҳтиром ва ғамхўрликнинг бевосита намоёнидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 2001 йилнинг 7 декабрь куни Конституциянинг 9 йиллиги байрамга бағишланган тантанали йиғилишда "Қаерда кексалар бўлса, ўша жойда фойз барака бор, ўша жойни Оллоҳнинг ўзи асрайди, қариси бор унинг париси бор" деган хикматли сўзларни айтиб, 2002 йилни "Қарияларни қадрлаш йили" деб эълон қилган эди. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан "Қарияларни қадрлаш йили" Давлат дастури қабул қилинган. Айтиш лозимки, ўшунга қўшиб ижтимоий таъминлаш борасида мамлакатимизда бир қатор ишлар амалга оширилди.

Мамлакатда қонун устуворлигини таъминлаш, ҳуқуқий демократик давлат ва инсонпарвар фуқаролик жамиятини қуришда ёшлар билан бир қаторда кекса фуқароларимиз ҳам фаол иштирок этиб келмоқдалар. Аиниқса, жамиятни янгилаш, ёш авлодни тарбиялашда уларнинг тутган ўрни ва хизматлари бебаҳодир.

Республикада олиб борилган кучли ижтимоий сийосатнинг самарадорлигини оширишда, кексаларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг ёш авлодни тарбиялашдаги фаоллигини таъминлаш мақсадида фахрийларни ижтимоий кўлаб-қувватлаш жамғармалари, нодавлат нотижорат жамоат ташкилотлари фаолият кўрсатиб келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси тизимида қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, ёш кадрларни касба сadoқат руҳида тарбиялаш борасида ўз куч-ғайратини сарфлаб, билими ва бой ҳаёт тажрибасини ўргатиб келаятган фахрийларнинг ҳаёт тажрибаси, уларнинг олтинга тенг насиҳатлари ҳамма жойда — ишда ҳам, оилада ҳам, маҳалла-кўйда ҳам асқотади. Уларнинг ҳурматини жойига қўйиб, кўнглини кўтариш, зарур моддий ва тиббий ёрдам кўрсатиш, ижтимоий, маънавий кўлаб-қувватлаш прокуратура раҳбарларининг доимий диққат марказида турибди. Шу тизимда самарали меҳнат қилиб, нафақага чиққан фахрийларнинг ҳолидан мунтазам хабар олиб, уларни ҳар томонлама кўлаб-қувватлашга қаратилган бундай тадбирлар мунтазам равишда ўтказиб борилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари фахрийларини ижтимоий кўлаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази Бош прокурор Рашитжон Қодировнинг ташаббуси билан ташкил этилди. Унинг Низоми 2002 йил 22 ноябрда Адлия вазирлигида рўйхатдан ўтказилиб, юридик шахс мақомига эга бўлди.

Марказ ўзида прокуратура органларида кўп йиллар сама-

рали меҳнат қилган 310 нафар фахрийни бирлаштириди. Жойларда Марказнинг ҳудудий бўлимлари ташкил этилган.

Юртбошимизнинг "Фахрийларни тирикчилигида кадрлайлик, эъзозлайлик, уруш қатнашчиларининг умрини бир йил, бир ой бўлса ҳам узайтириш, кўнглини олиш, дардига малҳам бўлиш йўлида қўлимиздан келган барча ишни қилиш бугунги авлод учун ҳам қарз, ҳам фарз бўлмоғи лозим", деган таъкидлари фахрийларни ижтимоий кўлаб-қувватлаш бўйича давлат сийосатини белгилаб берди. Ана шундай инсонпарварлик гоилари асосида ҳозирда юртимизда ёш улуг инсонларни ардоқлаш, уларнинг кўнглини кўтаришга қаратилган кўлаб хайрли ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 30 майдаги "2011-2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ижросини бажариш борасида Республика Бош прокуратураси раҳбарияти томонидан кўрсатилаётган ҳурмат ва эҳтиром таҳсинга лойиқдир. Зеро, фахрийларга нисбатан бундай муносабат нафақат уларни эъзозлашга, балки прокуратура органларида меҳнат қилаётган ҳар бир ходимнинг ўз касбидан фахрланиши ва унга садоқатли бўлишида ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистон прокуратура органлари фахрийларини ижтимоий кўлаб-қувватлаш Марказининг 2012 йилдаги фаолияти асосан прокуратура органлари фахрийларини эъзозлаш, уларга зарур моддий, маънавий, тиббий ёрдам кўрсатилиши, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадини кўлаб-қувватлаш чигилган тадбирлар режасига биноан амалга оширилди.

Прокуратура раҳбарияти, Марказ ва унинг ҳудудий бўлимлари билан биргаликда "Янги йил", "8 март — Халқаро хотин-қизлар куни", "Наврўз", "Хотира ва қадрлаш куни" ҳамда "Мустақиллик" байрамлари муносабати билан ўтказилган тадбирларда барча прокуратура органлари фахрийларига алоҳида эътибор қаратилди.

Байрам тадбирларида уларнинг иштироки таъминланиб, ҳар бир фахрийга Бош прокурор ҳамда Марказ номидан совғалар топширилди. Жумладан, 2012 йил 13 январь куни Ўзбекистон Куролли Кучларининг 20 йиллиги байрами муносабати билан Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, меҳнат фахрийлари Бош прокуратурага тақдир қилиниб, Президентимиз Фармонида биноан тақдирланган бир гуруҳ прокуратура ходимларига, шу жумладан, 11 нафар прокуратура фахрийларига "Ўзбекистон

Республикаси Куролли Кучларининг 20 йиллиги" эсдалик нишонини топширилди. Тадбир сўнггида прокуратура фахрийлари байрам дастурхонига тақдир қилиниб, санъаткорлар иштирокида ўтказилган дам олиш томошаларида қатнашдилар.

8 март — Халқаро хотин-қизлар байрами муносабати билан Республика Бош прокуратурасида ўтказилган тадбирга Марказий маҳкамдан нафақага чиққан хотин-қизлар тақдир қилиниб, уларга самимий тиллақлар билдирилди. Уларга гул-дасталар ва совғалар улашилди.

"Наврўз" байрами муносабати билан Бош прокурор раҳбарлигида 2012 йил 19 март куни Марказий маҳкама фахрийлари, Тошкент шаҳар, Тошкент вилояти, Республика Транспорт ва Харбий прокуратуралари вакиллари иштирокида Иккинчи жаҳон уруш қатнашчилари ҳамда меҳнат фахрийларини табриклаш маросими ташкиллаштирилди.

Ўтмишни унутмаслик, ўтганларнинг хотирасига юксак ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиш миллий кадриятларимиздан ҳисобланади. Шу маънода 1999 йилнинг 2 мартда Юртбошимизнинг "9 майни Хотира ва қадрлаш куни деб эълон қилиш тўғрисида"ги Фармони қабул қилинган эди. Шундан бўён юртимизда бу кун умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланиб келинмоқда.

Президентимиз томонидан илгари сурилган бундай янги-ча ёндашув нафақат урушда ҳалок бўлган юртошларимизни ҳурмат ва эҳтиром билан ёд этиш, балки уруш ва меҳнат фахрийлари, барча муҳтарам қарияларимизнинг қадр-қимматини жойига қўйишда катта қадам бўлди. Шу муносабат билан прокуратура органларида уруш қатнашчилари ва меҳнат фахрийлари учун алоҳида тадбирлар ўтказиш анъанага айланб бормоқда. Бош прокуратура раҳбарияти ташаббуси билан 2012 йил 8 май куни ўтказилган тадбирга Марказий маҳкама, Тошкент шаҳар, Тошкент вилояти, Республика Транспорт ва Харбий прокуратуралари вакиллари, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ҳамда меҳнат фахрийлари тақдир қилинди.

Республика Бош прокуратурасида фахрийларимиз билан учрашув ўтказилиб, ҳар бир уруш қатнашчиси 100 минг сўмдан пул ва эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Тадбирлар якунида фахрийларимиз кўрсатилган бундай ҳурмат ва эҳтиром учун ўз мин-

натдорчиликларини билдирдилар. Бундай байрам тантаналарининг замирида, албатта, юртимиздаги тинч ва осуда ҳаёт, давлатимиз раҳбарининг барча соҳаларда олиб бораётган одилона сийосати турганлигини англаш кийин эмас, фахрийлар ҳам бундан ҳуқуқ ҳис қиладилар. Шунингдек, 2012 йил 31 августда Мустақиллик байрами муносабати билан Бош прокуратурада ва жойларда фахрийлар билан учрашувлар ташкил этилиб, уларни байрам билан табриклаб, совғалар топширилди.

Марказнинг иш режасига асосан, 2012 йил мобайнида Бош прокуратура, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар ва уларга тенглаштирилган прокуратура раҳбариятлари ҳамда Марказ томонидан прокуратура органларидан нафақага чиққан 34 нафар фахрийларнинг табарруқ ёшга тулиши муносабати билан улар истикомат қилаётган жойларига бориб, Бош прокурор ва Марказ номидан табриклаб келиниши таъминланди.

Фахрийларнинг юбилейларини ўтказишда Республика "Нуроний" жамғармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари билан ҳамкорликда иш олиб боришмоқда.

2012 йил мобайнида фахрийлар моддий жиҳатдан ҳам кўлаб-қувватландилар. Уларнинг ҳар бир байрам арафасидаги ҳамда моддий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги аризалари ўз вақтида ҳал қилинди. Марказнинг Низомига асосан ҳолий сифатида "Ниқоқ" газетаси тахририяти ва Бош прокуратура касба уюшмаси томонидан ажратилган маблағ ҳисобидан моддий ёрдам кўрсатилди. Шунингдек, 261 нафар фахрий 2013 йил учун Бош прокуратура муассислигида чоп этилаётган "Ниқоқ" газетасига бепул обуна қилиндилар. Кўп йиллар самарали меҳнат қилган фахрийларнинг ҳаёт йўллари ва Марказ томонидан олиб борилган ишлар тўғрисида "Ниқоқ" ва "Нуроний" газеталарида ҳамда "Ҳуқуқ ва бурч", "Саховат" журналларида (фотосуратлар билан) 34 та мақола ва очерклар чоп этилди.

Ўзбекистон прокуратура органлари фахрийларининг солиғини муҳофаза қилишни тақдирлаш ҳам Марказнинг тадбирлар режасига киритилиб, 2012 йил 57 нафар фахрийлар касалхоналарда ётиб даволандилар, 26 нафари эса санаторияларда дам олдилар.

Прокуратура органларида хизмат қилаётган ёш мутахас-

Ботир КАЛОНОВ,
Ўзбекистон прокуратура органлари фахрийларини ижтимоий кўлаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази раиси

сисларнинг касб маҳорати ва малакасини ошириш, ўз ишини мукамал ўрганиб, етук мутахассис сифатида шаклланишига, ўзига оқлатилган вазифаларни виждонан адо этишига эришиш мақсадида ҳуқуқ-тартибот соҳасида узоқ йиллар меҳнат қилган прокуратура фахрийларининг Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг Олий ўқув курсларида тингловчилар ҳамда жойлардаги ёш мутахассислар билан учрашувлари ва давра суҳбатлари ўтказилиб келинмоқда. Жумладан, 2012 йил 23 май куни Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг Олий ўқув курсларида раҳбар ходимларни қайта тайёрлаш 6 ойлик курси битирувчилари билан ҳамда 2012 йил 5 октябрь куни прокуратура органлари тизимида янги ишга қабул қилинган ёш мутахассислар билан фахрийлар учрашувлари бўлиб ўтди.

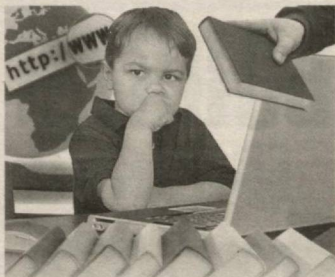
Фахрийларимиз ўзлари яшайдиган маҳаллаларда жамоатчилик асосида ҳуқуқ тарғиботи ишларида, маҳаллаларни ободонлаштиришда, ёшларнинг тарбиясида яқиндан ёрдам кўрсатмоқдалар.

Масалан, прокуратура фахрийси Зайниддин Сайфутдинов Навоий вилоят Хатирчи тумани "Ўзбекистон" кишлоқ фуқаролар йиғини қошидаги "Нуроний" жамоатчилиги Маркази раиси вазифасида фаолият кўрсатмоқда. Зайниддин Сайфутдиновнинг ташаббуси билан маҳалладаги "Оқшоҳ ота", "Олот ота" каби қабристонлар ободонлаштирилган ва Ж.Ҳамроев номли маҳаллада гузар қурилиши бошланган. Шунингдек, 2012 йил сентябрь ойида 45 кишидан иборат отахон ва онахонлар Хива шаҳрига саёҳатга олиб борилди. Бир олам таассуротлар билан қайтган туман фахрийлари тадбир ташкилотчиларига, хомийларга миннатдорчилик билдиришди.

2012 йил 12 декабрь куни Веътан Социалистик Республикаси Бош прокурори ўринбосари жаноб Чанг Конг Фан бошчилигидаги делегация аъзолари Ўзбекистон прокуратура органлари фахрийларини ижтимоий кўлаб-қувватлаш жамоатчилиги Марказига ташриф буюришди.

Делегация аъзолари Марказ биноси ҳамда бу ерда амалга оширилган ишлар, фахрийларнинг ижтимоий муҳофазаси, улар билан биргаликда ўтказилган тадбирлар ва учрашувларда олинган суратлар билан танишдилар.

Жорий йилда ҳам марказимиз томонидан фахрийларга катта эътибор қаратилди. Бир сўз билан айтганда, Президентимизнинг "Бирон-бир кекса инсон давлат ва жамият эътиборидан четда қолмаслиги, ҳеч қачон ўзини ёлғиз ҳис этмаслиги лозим", деган гаплари фахрийларни ижтимоий кўлаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази фаолиятини такомиллаштиришда асосий дастур бўлиб қолади.

Қайси касб эгаси бўлишимиздан қатъи назар ҳар биримиз китоб билан муайян даражада мулоқотда бўламиз. Аммо қандай китоб ўқиш, унинг таъсири ва оқибатлари, умуман, нега китоб ўқиймиз, шулар ҳақида барчамиз ҳам чуқурроқ ўйлаб кўрмаймиз.

Китоб нафақат зиё масканларини ёритувчи нур, балки инсонларни қамолот сари етакловчи муҳим маънавий ҳазина ҳамдир. Китоб инсонга маънавий озуқа берибгина қолмай, унинг тафаккурини теранлаштириб, соғлом мулоҳаза юритишга ўргатади, келажакка аниқ мақсадлар билан одимлашда мустаҳкам пиллапан вазифини бажаради. Шу боисдан у инсоннинг энг яқин дўсти ҳисобланади.

Ҳар доим киши кўзини кувонтирадиган бир манзара бор. Бу китоб ўқийётган инсон қиёсасидир. Эътибор берганмисиз, мутолаа қилаётган одам чехрасида ҳамиша ҳаловат ва айни пайтда билимга ташналик зуҳур бўлади. Китоб сеҳрига берилган одам атроф-борлиқни унутди, майда-чуйда ташвишлар бир четда қолади. Зеро, бу пайтда энг содиқ дўсти — китоб билан суҳбатлашаётган бўлади. Айниқса, мағзи тўқ, юксак савияли, мазмунан пухта ва чиroyли безатилган китоб ҳар қандай одамни ўзига тортади.

XI асрда ахборот технологияси тарққий этди. Натижада энди бировнинг китоб мутолаа қилиши амримаҳол, деган қарашлар пайдо бўлди. Бу ҳолат кўпчилик адабиёт ихлосмандлари ва забардаст адабиётшуносларни ҳам ўйлантириб қўйди. Узоқ баҳс-мунозаралардан сўнг эса кенг жамоатчилик: "Ҳар қандай ақлни шоширадиган кашфиёт китоб мутолаасига тўққинлик қилолмайди, ақинча ўзгаришларнинг сир-синоатини англашда китоб асқотлади", деган қатъий қарорга келди.

Мутолаанинг нозик жиҳати шундаки, дунёдаги мавжуд китобларнинг ҳаммасини ўқиб бўлмайди. Бунинг имкони йўқ, қолаверса, умр ҳам етмайди. Афсуски, кўпчилик китоб ўқишни билмайди ва нимани ўқийётганини тўзқуқ тушуниб ҳам етмайди. Баъзи бировлар учун эса ўқиш бу — дам олиш, шуңчаки вақтни ўтказиш ва уларга нимани (мақола, роман, шеър, хабар ва ҳоказо) ўқиш барибир, зерикли бўлмаса бас.

Демак, китоб ўқилишини ўзи китобхонлик масаласини ижобий баҳолаш учун етарли эмас. Бунда китобхоннинг диди алоҳида аҳамиятга молик.

— Инсоннинг шахсий кутубхонасидан қандай китоблар ўрин эгаллаганини қараб ҳам кишининг маънавий даражасини аниқлаш мумкин, — дейди таниқли ёзувчи ва таржимон Неймат Арслонов. — Шахсий кутубхона китоб жавонлари эмас, шахсий компьютер хотирасидан жой олишига ҳам қаршилигимиз йўқ. Аммо бу ҳолда айрим жиҳатларга алоҳида тўхталишга тўғри келади. Аввало, турли веб-сайт, портал ва бошқа интернет ресурсларда ташкил қилинаётган электрон кутубхоналарда қандай адабиётлар жамланганига эътибор қаратсак.

Миллий интернет маконда электрон кутубхоналар у қадар кўп эмас. Айнан ўзбек тилидаги адабиётларни тақдиф қилувчилари ундан ҳам оз. Бадиий ва маънавий-тарбиявий аҳамиятга эга асарларни эса, асосан, китоб шаклида мутолаа қилган маъқул. Чунки экранда ўқилаётган асар инсон ҳис-туйғулари, ҳаёлот дунёсига тўлиқ таъсир қилолмайди. Айниқса, бадиий асар мутолаа қилинаётганда ба яққолроқ сезилади. Эътибор берсангиз, компьютер, хусусан, интернет фойдаланувчиларига экран, асосан, керакли маълумотларни ўқиш учун хизмат қилади. Китоб мутолааси эса диққатни жамлаб, саҳифаларни узлуқсиз

Китоб мутолааси

муаммо ва ечимлар

Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Huquq»

равишда бирма-бир ўқиб чиқисни назарда тутати. Бундай кўникма аксариятимизда одатий китоб мутолааси асосида шаклланган.

Ёшларнинг кўпчилиги китоб ўқишга қизиқмаётганлиги, умуман, катталарнинг ҳам мутолаадан узоқлашиб қораётганлиги ҳақида кўпдан буён гапирилади. Ушша "китобга қизиқмай қўйган" болалар ҳам, ўқишга, илм ўрганишга қизиқмаётганлари ҳам воёга етишяпти. Ўз олдида ҳам мақсад қўйиб, келажакка дадил интилаётган, билим ва касб-ҳунар эгаллаб, ўз қобилияти ва иқтидорини намойён этаётган ёшларни кўрганда беихтиёр ҳавасимиз ортади. Улар алоҳида эътирофга лойиқ ютуқларни қўлга киритишяпти. Тайёр мутахассис бўлдим, деб қорхона ва ташкилотлар эшигини тақиллатиб келаётган йигит-қизлар билан суҳбатлашсангиз, замонавий билимларни эгаллаганликларини ҳис этиб кўнглингиз тўлади. Бироқ бадиий асарлар мутолааси мавзусида гап очсангиз, кўпчилиги қаловлиб қолади. Шунда талабалик даврим ёдимга тушади. Абдурахмон Алимўхаммедов деган домла (охиратлари обод бўлсин) жаҳон адабиёти фанидан дарс беради. Биринчи дарага кирганидаёқ домлаимиз "заҳёт" — гача ўқишимиз лозим бўлган адабиётларни ёздирган ва "Шу бадиий асарлардан бирини исталган жойидан сўрайман, шунга тайёр бўлсаларингиз келинлар, бўлмаса, мендан баҳо оламан, деб юрманлар", дегандилар. Рўйхатга эса юздан ортиқ жаҳон ва ўзбек адабиёти классик асарлари киритилган эди.

Ушша асарларни кўп билан ўқиганимиз ва галвир сувдан кўтариладган, гуруҳимиздаги 26 нафар талабадан биринчи кўни уч нафари имтиҳонни муваффақиятли топширган, холос. У кишининг қизиқтириши сабаб Ж. Лондоннинг "Мартин Иден", Л. Толстойнинг "Анна Каренина", "Уруш ва тинчлик", Э. Хемингуэйнинг "Чол ва денгиз", Р. Н. Гунтекиннинг "Чолиқуши", Ч. Айтматовнинг "Жамила", "Алвидо, Гулсари", А. Қодирийнинг "Уткан кунлар", П. Қодирнинг "Уч илдиш" асарларини қайта-қайта ўқиб чиққанман.

Уч ўғил ва бир қизим институтда ўқиди. Мактаб ёки лицей ўқитувчиси ёхуд институт доимасининг уларга фалон бадиий асарни ўқинлар, деб топшириқ беришганини эшитмаганман.

Бугунги ёшларнинг кўпчилиги бадиий китоб ўқишга ҳафсала қилмаётганлиги бор гап. Савияси паст қўшиқ ва кинофильмлар кўпайиб кетганидек, бадиий савияси паст асарлар ҳам ёмғирдан кейинги кўзиқоринлар сингари китоб дўкконлари пештахталарини эгаллаб ётди. Чунки нашриётларга пул берсангиз, истаган китобни чиқараяпти. Бу эса одамларнинг дидини ўтмаслаштиряпти. Шунингдек, китоб дўкконларида ошқора беҳаёликни тарғиб қиладиган, оқиқча муштумзўрликдан баҳс этадиган китоблар ҳам тўлиб-тошиб ётибди. Уларни хонадонда ўқиш у ёқда турсин, олиб келган гуноҳга ботади. Китоб дейишга ҳам тил бормайдиган бундай нарсалар қаёқлардандир тобора кўпроқ оқиқ бериляпти. Минглаб нусхаларда кўпайтирилиб, ҳали ўзини англамаган, яхши-ёмоннинг фарқига етмаган, балоғат қолмаган ҳатламаган ёшлар қўлига тушиб қолапти.

Француз ёзувчиси Маркес де Саднинг "Фоҳишахонадаги фалсафа" номи асариди "Биз катта урушлар қилиб дунёга эгалик қилишимиз шарт эмас. Француз асарларининг ўликларига бегона юртларда чириб ётмасин. Улар (Франция мамлакатага айлантиришни кўзлаган мустамакатлар. Таъкид бизники — Н.Ғ.) шун буйсундирш учун меникига ўшанган ахлоқсиз китоблар тарқатибди, қалбини эгаллаб. Шунда улар ўз-ўзидан бизга буйсунди", дейиляди. Ҳа, мамлакатимизга ошқора беҳаёликни тарғиб

қилувчи китобларнинг кириб келишидан кўзланган мақсад ёшларимизнинг қалбини ва онгини эгаллашдир.

Бундай маънавий хуружлардан, оммавий маданият ниқоби остида кириб келаётган турли иллатлар таъсиридан қандай ҳимояланиш мумкин? Бундай болалардан бизни китоблар, шу пайтгача ёзилган ва ёзилаётган яхши асарлар ҳимоя қила олади. Президентимиз Ислам Каримов ўзининг "Юксак маънавият — энгилмас куч" номи асариди таъкидлаганидек, бугун "Фикрга қарши — Фикр, ғояга қарши — ғоя, жаҳолатга қарши — маърифат билан курашиш ҳар қачонгидан кўра муҳим аҳамият касб этади". Яъни сохта китобни асл китоб махв этади. Уйдирма сўзни ҳақиқат енгади, беҳаёликдан эса маърифат, маънавий гўзаллик ва умуминсоний қадриятларни тарғиб этувчи асарлар қайтаради. Китоб кўришидаги балога тўсиқ ҳам, охириги ғов ҳам китоб, яъни асл китоб!

Бадан ювлимаса кирланганидек, қалбимиз ҳам мунтазам покланишга муҳтож. Бу эса ҳазрат Навоий ва бошқа мутафаккирлар асарларини ўқиган ва ўқанди амалга ошади. Навоийнинг буюк мероси ҳар бир оила маънавиятида, фарзандлар тарбиясида, миллий салохиятида катта аҳамият касб этади.

Бир ибратомуз ривоятда айтилишича, донишманд Сўқрот очиқ майдонда шоғирдларига дарс ўтаётганида ноғохон кўҳликкига бир жувон унга гап отибди:

— Ҳой, Сўқрот, бу боёқишларни бунча қийнаб, миссияги нималарни қуялсан, ҳозирок вайсашни тўхта. Йўқса, бир ишва қиламан, уларнинг ҳаммаси сени ташлаб ортимдан эргашади.

Шунда Сўқрот дебди:

— Тўғри айтасан. Сен бир кўз сузсанг, бас, шоғирдларим ёнингда парвона бўлишади. Чунки сен уларни тубанликка етаклайсан. Пастга кетиш доимо осон. Мен эса уларни юксаликка чорлайман. Юқорига чиқиш ҳамиша қийин.

Ушбу ривоятни ўқиганимдан кейингина Навоий биздан нима учун "узоқлашиб" бораётганини англагандекман. Биз энгил-елли "адабиётлар" таъсирида бадиий дидимиз қуйига қараб кетаётганини сезмай ҳам қолаяпмиз, назаримда.

Бола қалби саҳий тупроқ. Унга тушган ҳар қандай уруғ, албатта, унинг чиқиб, мева беради. Бугун ёшлар юрагига Навоий асарларидаги олижаноб туйғулар, инсонпарварлик ғоялари кириб бормайдиган бўлса, уларнинг ўрнини оқориди таъкидлаганимиздек, хориждан кириб келаётган турли хил ахлоқсиз ғояларни тарғиб қилувчи "асарлар" эгалла олиши қийин кечмайди.

Бошда илгари давра бўлиб китоб ўқиш, тонгача ўтириб, дostonлар тинглаш аънаъси бўлган, — дейди таниқли журналист Максуд Ҳамроев. — Даврлар ўзгариши билан бу аънаъа деярли унутилди. Кимдир бугун ҳамма саводхон, хоҳласа истаган китобни олиб ўзи ҳам ўқийверадиди, дейиши мумкин. Бирок давра бўлиб китобхонлик қилишда, бедилхонлик, навойиёхонликларда вақтни мазмунли ва фойдали ўтказишдан ташқари у ёки бу асарни теран тушуниш, маънавиятини бойитиш, адаб ўрганаш кўзда тутиларди. Яна бир гап. Агар уйга китоб олиб келинса, оилада китоб ўқилса, бу аънаъа фарзандлар томонидан, албатта, давом эттирилади. Қолаверса, ғоявий-бадиий юксак бир асарни оилавий бўлиб ўқиш ва тинглашининг ҳам аҳамияти жуда катта, деб ўйлайман. Киши болиқидан китоб ўқишни одат қилмас экан, кейин ҳам китобга қизиқиши қийин. Илгари бирор олий ўқув юртига борсангиз, ўриндиларда китоб ўқиб ўтирган, бирор янги роман ёки қисса юзасидан суҳбатлашаётган ёшларга кўзингиз тушарди. Ҳозир эса манзара бошқача. Ҳамманинг қўлида телефон. Нималардир томоша қилишди, беъмаъни тасвирлару қўшиқларни

бир-бирларининг телефонига ўтказиш, шунга ўхшаш мавзуда баҳслашишдан бўшамайдилар. Ачинарли яна бир жиҳат шуки, кейинги йилларда аксарият ёшлар бирор-бир бадиий асарнинг ўзини эмас, у ҳақдаги маълумотнигина ўқиш билан чекланиб қолишмоқда. Бу маълумотларни ҳам ўқишга кириш, тест саволларига жавоб бериш учунгина ўқишяпти. Бу ишга бепарволик билан ёндашиб, ҳар кимнинг ихтиёру истагига қолдириш эса ёшлар тарбияси ва демак бутун миллат ривожига қўл силтаб қўявериш билан баробар.

Бугун ёшларнинг кўп китоб ўқимаётганини замона зайлига, уларнинг интернет билан ошно эканлигига йўйишади. Аммо интернет кишини мутолаадан айрувчи восита эмас. Бу улар учун имкониятлар янада кенгайрилганидан далолат. Бироқ аксарият ёшлар эса компьютер олдида деярли фойдасиз машғулотлар билан банд бўлиб, китоб мутолаасини унутиб қўйишмоқда.

Бунинг сабаби нимада? Сабаби шундаки, ўқитувчилар мактаб ўқувчиларини музейлар, истироҳат bogлари ва тарихий шаҳарларга экскурсияга олиб боришлари аънаъа тусига кирган. Лекин афсуски, ҳали бирор марта уларни кутубхонага ёки китоб дўкконларига олиб боришганини эшитмаганман. Ҳолбуки, ўқувчиларни ушбу масканлар билан ошно этиш, уларнинг китобхонлик даражасини назорат қилиб бориш, китоб мутолааси билан bogлиқ турли тадбирлар ўтказиш, ҳар бир ўқувчининг шахсий кутубхонасини яратишга ёришиш таълим муассасаларининг биринчи галдаги вазифаси бўлиши керак.

Китоб мутолаасига ёшлар эътибори сустилининг яна бир сабаби китоблар тарғиботининг етарли эмаслигидир, десак муболага бўлмас. Масалан, кўпгина касалликларга қандай дорилар даво эканлиги, дўкконларга қандай турдаги ширинлик қийаётганлигини, телефонларнинг янги тарифларини ҳаммамиз айта оламиз. Лекин қандай янги китоблар чиққанлигини сўраб қолишса, кўпчилигимиз мум ташлаб қолишимиз турган гап. Чунки асарлар тарғиботи, китоб рекламаси йўқ.

Ҳозир дунё тажрибасида мутолаага ўргатишнинг янгица йўналиши мавжуд. Масалан, Финляндия ёки Баъзи Европа мамлакатлари мактабларида бошланғич синфдан юқори синфларгача махсус мутолаа курслари ўқитилади. Ўқувчилар бу курсларда китоб ўқиш санъатини эгаллайдилар. Шу ўринда айтиб ўтиш лозимки, мутолаа ҳам, мутолаага ўргатиш ҳам ўзига хос санъат. Агар болага китоб ўқиш методикасини ўргатмас эканмиз, у мутолаа санъатини ўзлаштира олмайдди. Оқибатда ўқиган нарсасини тушулмаганидан кейин болада китобга нисбатан ўз-ўзидан қизиқиш сусяди.

Китоблар инсонни ҳаётга йўллагандина, унга хизмат қилгандинга фойдалидир. Агар китоб ўқувчига оз бўлса, куч-ғайрат, шижоат, маънавий поклик бахш этмаса, мутолаа учун сарф этилган ҳар бир соат беҳуда ва бесамар бўлиб қолаверадиди. Агар ҳар бир ўқилган китоб маънавий завқ, маърифий сабоқ, шижоат ҳамда руҳий тазарру олиб келмаса, жаҳон адабиёти тарихини билишдан маъно йўқ. Фикр-мулоҳаза қилмасдан ўқини — хушманзара табиат қўйнида кўзни bogлаб юришдади гап. Биз ўзимизни ва турмушимизни унутуш учун эмас, балки ҳаёт жиливини онглироқ, мустаҳкамроқ тутиш учун ўқишимиз керак.

Фаранг олими Эдуард Лабале "Тарғиботнинг умумий қўлимади ҳар бир миллатнинг ўрни ўша миллат ўқийётган китобларнинг сони билан белгиланади", деса, Дени Дидро "Одамлар китоб ўқишдан тўхтасалар, фикрлашдан ҳам тўхтайдилар", дея қайд этган. Шундай экан, китоб ўқишдан, ўқиганда ҳам уни тушуниб, мағзини қақиб ва лаззат олиб ўқишдан тўхтамайлик, азизлар!

Қонунийлик – тараққиёт омили

Фарғоналиклар 2013 йили ўтган кунлардан шукроналик, эртанги кунга ишонч туйғуларни билан қарши олдлар. Кенг қуламли ислохотлар натижасида аҳоли турмуш даражаси тобора яхшиланиб бормоқда.

Президентимизнинг қарорлари асосида шахримиз улкан қурилиш майдонида айланди. Қисқа фурсатда шаҳар марказидаги кўрмисиз, бетартиб қурилган умумий ҳовли-уйлар ўрнида муҳташам маъмурий, савдо, таълим, соғлиқни сақлаш, турар жой бинолари қад ростлади. Тобора ортиб бораётган транспорт воситалари ҳаракатиға қулайлик яратиш мақсадида тор кўчалар кенгайтирилиб, кичик айлана йўл қурилиши ниятига етказилмоқда. Марказдаги эски сансоат корхоналари шаҳар чеккасига кўчирилиб, уларнинг ўрнида инфратузилма объектлари, санъат қосоналари, хиббонлар, истироҳат боғи барпо этилмоқда. Бағрига 20 минг нафарга қан футбол ишқибозларини сиғдира оладиган янги стадион қурилмоқда.

Тор кўчаларнинг кенгайтирилиши муносабати билан эски, кўрмисиз ҳовлилари ўрнида йўл тушган фуқароларнинг ҳуқуқлари таъминланиб, уларга янги, муҳташам уй қуриб олишлари учун ер майдонлари, пул маблағлари, кўп қаватли турар жой биноларидан уйлар, имтиёзли кредитлар ажратиб берилмоқда. Шу тариқа шаҳар кўркам ва салобатли тусга кириши баробарида, фуқаролар турар жой ва яшаш шароитларини яхшилаб олиш имкониятидан фойдаланишмоқда.

Шаҳар прокуратураси томонидан шахарсозлик борасида, турмушининг барча жаҳаларида қонуни устуворлигини таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, давлат манфаатларини ҳимоя қилиш борасида режалар иш олиб боришмоқда. Бош прокурорнинг буйруқ ва кўрсатмалари асосида амалдаги қонунлар ва қонуности

ҳужжатлари ижросини таъминлаш, қонунибузилиши ҳолатларини бартараф этиш ва олдини олиш чора-тадбирлари қўрилмоқда.

Ўтган йил мобайнида ушбу йўналишда ўтказилган таҳлилларнинг натижаларига кўра, 540 дан зиёд прокурор назорати ҳужжатлари қўрилди. Қўпол қонунибузилиши ҳолатларига нисбатан 29 та жиноят иши кўзга тилиди. Жумладан, фуқаролар, тадбиркорларнинг манфаатларини кўзлаб, фуқаролик судига 83,3 млн. сўмлик 73 та даъво аризаси киритилди. 298 млн. сўми ундириш юзасидан ҳужжалик судига кириши учун вилоят прокуратурасига 21 та даъво ҳужжатлари тақдим этилди.

Тўлов интизоми ва ҳисоб-китоб тизимини мустаҳкамлашга қаратилган қонун талабларининг бузилиши иш ҳақида қарздорлик тўлиқ бартараф этилишига салбий таъсир ўтказиши инобатга олиниб, ушбу қонунилик ижроси мунтазам таҳлил этиб боришмоқда. Мазкур жараёнда аниқланганидек, баъзи қорхоналарнинг раҳбарлари ўз хизмат вазибаларига совуққонлик билан қараб, тўлов қобилиятини мустаҳкамлаш ҳақида қайғурмасдан, ишчи-хизматчиларнинг манфаатларига жиддий зарар етказишган. Хусусан, муддати ўтказиб юборилган дебитор қарздорликни ундириш чораларини кўрмаган "Автотранспорт" МЧЖ раҳбари Д.Холиқовга нисбатан жиноят иши кўзга тилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди. Бу борада 9 та прокурор назорати ҳужжатлари қўрилди, тўлов интизомига риоя қилмаган, муддати ўтган дебитор ва кредитор қарздорликка йўл қўйган қорхоналар-

нинг 8 нафар раҳбари маъмурий жавобгарликка тортилди.

Шунингдек, аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш соҳасида долзарб вазибалардан бири бўлган иш ҳақи, пенсия ва ижтимоий нафақаларнинг ўз вақтида тўлаб борилишини таъминлаш учун банклар томонидан нақд пул тушуми режаларининг бажарилиши ва пенсия пулларининг почта алоқа тармоғи ҳисобига ўтказиб берилиши устидан назорат қўчайтирилди. Иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар учун нақд пул маблағлари ажратишнинг асосис ривидида кечиктиришга йўл қўйган "Ўзсаноатқурилишбанк" ҳамда "Туронбанк" вилоят филиалларининг бошқарувчиларига нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш кўзга тилиди. Ушбу йўналишда 45 та прокурор назорати ҳужжатлари қўрилди, жами 83,3 млн. сўмлик иш ҳақларини ундириш учун фуқаролик судига 73 та даъво аризаси киритилди. Иш ҳақларини белгиланган муддатда тўлаб бормаган 8 нафар мансабдор шахс маъмурий жавобгарликка тортилди.

Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, кичик бизнес ва оилавий тадбиркорликка оид қонунлар, Президентимизнинг қарорлари соҳани раванак топтиришда ўз самарасини бераётган. Ишлаб чиқариш, савдо ва хизмат кўрсатиш ҳажми ортиб, савияси яхшиланиб бормоқда. Ушбу жараёнда минглаб янги иш ўринлари яратилиб, меҳнат ва бандлик муаммоси ўз ечимини топмоқда. Шаҳар прокуратураси томонидан ушбу соҳадаги қонунилик ижроси доимий равишда таҳлил этиб борилаётган. Айни чоғда ишчилик бартараф этиб боришга қаратилган амалий чора-тадбирлар қўрилмоқда. Прокуратура ташаббуси билан 10 маротаба ташкил этилган бўш иш ўринлари ярмаркаларида қатнашиб, йўлнамалар олган 1352 нафар фуқаро доимий ишга жойлашди. Шу билан

бирга, касб-хунар коллежларини битирган 1500 нафар ёш мутахассис иш билан таъминланди. Тадбиркорлик билан шугулланиш истагида бўлган битирувчиларнинг 29 нафарига эса ўз ишларини бошлаб олишлари учун жами 116 млн. сўм миқдорда имтиёзли кредитлар ажратиб берилди.

Тадбиркорларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш фаолиятимизнинг устувор йўналишларида бўлиб қолмоқда. Ушбу йўналишда ўтказилган текширишнинг натижасига кўра 8 та қонунсиз ҳужжатга нисбатан протест келтирилди. 1 та тақдимнома киритилиб, 4 нафар шахс интизомий жавобгарликка тортилди. Тадбиркорларнинг ҳар бир муносабати сингиллаб ўрганилаётган. Чунки, "Ҳамдамом Қарамон Каримович" хусусий қорхонаси раҳбари К.Ҳамдамовнинг муносабати ўрганилганда, Фарғона вилояти бозорлар ва савдо комплекслари фаолиятини назорат қилиш шўъбаси инспектори Ш.Атаханов аризагинага тегишли пайнет шохобчасидан компьютер қурилмаларини олиб кетиб, унинг иштирокисиз ҳужжат расмийлаштирилгани аниқланди. Инспекторга нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш кўзга тилиб, тадбиркорнинг ҳуқуқи тикланди.

Ислохотлар жараёнида шунингдек, кам таъминланган оилаларнинг ижтимоий ҳимояга олингани ҳам жамиятимизнинг инсонпарварлик мазмун-моҳиятини намойён этади. Ушбу соҳадаги қонунилик ижроси диққат марказимиздаги масалалардандир. Бу борадаги доимий таҳлиллар натижасида аниқланган қонунибузилиши ҳолатларини бартараф этиш билан бирга, олдини олиш чоралари ҳам қўрилмоқда. Бу борадаги қонунибузилишларни бартараф этиш юзасидан 5 та тақдимнома киритилди. Протест асосида 11 та қонуний ҳужжат бекор қилинди ва қонунга мувофиқлашти-

Фарҳоджон ИСМОИЛОВ,
Фарғона шаҳар прокурори

рилди. Етказилган 4,7 млн. сўмлик зарар ундирилди. 7 нафар шахс интизомий жавобгарликка тортилди. 3 та ҳолатда жиноят ишлари кўзга тилиди.

Бундан ташқари, ўқувчиларга касб-хунар ўргатиш, ахборот ва компьютер технологияларини ўзлаштиришлариға эришиш, битирувчиларни ишга жойлаштириш, кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳасига, айниқса, юқори технологияли ишлаб чиқариш тармоқларига кенг жалб қилиш, таълимнинг моддий-техника базасидан оқилона фойдаланиш, вояга етмаганлар орасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, зарарли иллатлардан асраш борасидаги қонунилик ижроси мунтазам таҳлил этиб боришмоқда. Аммо афсуски, ўқувчиларга сабоқ берувчи таълим муассасаларининг айрим раҳбар ва ходимлари томонидан ўзганин ҳақиқа кўз олайтириш, бюджет маблағларига "чанг солиш" ҳолатлари ҳам учрамоқда. Хусусан, Фарғона сансоат-қурилиш коллежида ўтган йилнинг октябрь ойи мобайнида банкдан олинган пул маблағи ҳисоботда қайд этилмаган. Ҳазначи М.Юлдашева директор Б.Мамажонов билан жинойий тил бириктириб, ўқитувчиларнинг ойлик иш ҳақидан 1386 минг сўмини ўзлаштиришган. Уларга нисбатан жиноят иши кўзга тилиб, жазонинг муқаррарлиги таъминланди. Худди шунингдек, 1,3 млн. сўм бюджет маблағини ўзлаштирган шаҳардаги Болалар уйининг собиқ бош ҳисобчиси Я.Андапулов ҳам қилмишига яраша жазоланди.

Хулоса қилиб айтганда, шаҳар прокуратураси томонидан жамиятимиз тараққиётининг омили бўлган қонунийликни таъминлаш борасида мунтазам иш олиб боришмоқда.

Ҳуқуқий ҳимоя – тадбиркорликнинг муҳим таянчи

Тараққиёт сари кичик омилардан ҳам кенг имкониятлар очилади. Бу фикр Ўзбекистон иқтисодига ҳам амалий исботини топапти. Мустақиллик йилларида мамлакатимиз янги ички маҳсулотда кичик бизнеснинг улуши деярли ўттиз олти баробарга ортган. Янги соҳадаги кўрсаткич 1991 йилда 1,5 фоиз бўлган бўлса, 2012 йилга келиб, 54 фоизга етди.

Бу ютуқлар Президентимиз ташаббуси билан мамлакатимизда кичик бизнесни ривожлантиришда ҳуқуқий ҳимоянинг мустаҳкам яратилганининг амалий натижасидир. Айниқса, кейинги йилларда тадбиркорлик субъектларини "бир дарча" орқали тезлик билан давлат рўйхатидан ўтказиш ҳамда ягона тўлов шаклидаги соддалаштирилган солиққа тортиш тизимларининг жорий этилишини алоҳида таъкидлаш жоиз. Шунингдек, тармоқда енгилликлар яратиш борасида ортинча бюрократик говларни бартараф этиш, замон талабларига мос келмайдиган лицензия ва рўхсат бериш тамойилларини, ҳисоботлар шакллари қисқартириш, уларни тақдим этиш механизмини такомиллаштиришга қаратилган аниқ чоралар қўрилмоқда. Айни пайтда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ҳар чоракда бир бор соддалаштирилган статистик ҳамда йилга бир марта молиявий ҳисобот топширадлар.

Республикамиз Президентининг 2012 йил июль ойида қабул қилган "Статистик, солиқ, молиявий ҳисоботлар, лицензияланган фаолият турларини ва рўхсат бериш тартиб-таомилларини тўқдан қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги, шунингдек, "Ишбилармонлик муҳитини янада тўқдан яхшилаш ва тадбиркорликка янада кенг эркинлик бериш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонларида қайд этилгани-

дек, бу муҳим ҳужжатлар қабул қилинганга қадар ҳисоботларнинг мавжуд тизими жуда мураккаб бўлиб, уни тўқдан соддалаштириш ва ислох қилиш талаб этиларди. Мазкур Фармонларда эса бундай камчилик ва муаммоларни бартараф этишнинг аниқ йўллари белгилаб берилди. Хусусан, ўтган йилнинг 1 августидан бошлаб давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари томонидан доимий равишда талаб қилинадиган 50 турдаги ҳисоботлар, 80 хил рўхсат берувчи тартиблар бекор қилинди.

Бундай қулайликлардан гулистонлик тадбиркорлар ҳам самарали фойдаланишмоқда. 2012 йилнинг ўзига рўйхатдан ўтган ҳўжалик юритувчи субъектлар, шу жумладан, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг сони 700 тага ортди. Худудда ишлаб чиқилган хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш дастури бўйича ташкил этилган 315 та шохобчанинг ўзига 1452 та янги иш ўринлари яратилди. Бундан ташқари, ўз фаолиятини бошлаган 3 та намунавий сервис марказида 62 кишининг бандлиги таъминланди. Бундай ижобий натижаларда Гулистон шаҳар прокуратураси ходимларининг ҳам ўзига яраша ҳиссаси бор. Ушбу тармоқда бириктирилган вакилларнинг Президентимизнинг мазкур соҳага оид Фармонларини, республика Бош прокурорининг "Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилишга қаратилган қонунлар ижроси устидан прокурорлик

назоратини кучайтириш тўғрисида"ги буйруғини бажариш юзасидан муайян ишларни изчил амалга оширишаётган.

Шунингдек, республикамизнинг барча прокуратура органларида ташкил этилган каби, Гулистон шаҳар прокуратурасига ўрнатилган "007" рақамли ишонч телефони тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари бузилишининг олдини олишга, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга хизмат қилмоқда. Жумладан, шаҳар прокуратурасининг ишонч телефониға мурожаат қилиб, тивувчилик дастоҳлари харид қилиш ҳамда ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун банкдан кредит олишда ёрдам кўрсатишни сўраган "GUL-REN TEKS" Ўзбекистон-Буюк Британия қўшма қорхонаси раҳбариятининг кўнгирғоғи ўрниб чиқиб, мазкур ҳўжалик субъектиға 500 млн. сўм миқдорда кредит ажратилишида амалий ёрдам қўрсатилди. Бундан ташқари, ишлаб чиқариш билан шугулланувчи хусусий тадбиркор Х.Валиевнинг қурилиш қорхоналари томонидан 20 млн. 793 минг сўм миқдордаги қарзи тўланаётганлиги ҳақидаги мурожаати юзасидан, ушбу маблағни ундириш борасида Сирдарё вилоят ҳўжалик судига даъво аризаси киритилди.

Умуман олганда, ўтган даврда шаҳар прокуратурасининг ишонч телефониға келиб тушган мурожаатларнинг ҳаммаси ижобий ҳал этилди. Шунингдек, назорат қилувчи идораларнинг қонуний, молиявий ва маъмурий қарорларига нисбатан 4 протест киритилиб, кичик биз-

Есенгелди БАЗАРБАЕВ,
Гулистон шаҳар прокурори

нес субъектлари фаолиятига қонуний аралашувларнинг олди олинди.

Ҳар хил сабабларга кўра ишларини юрота олмай қолган қорхоналарга ўз вақтида кўрсатилган амалий ёрдам, уларга таянч вазибасини ўтаб, маҳсулот ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатишларини қайта йўлга қўйишга имкон яратди. Гулистон шаҳар прокуратураси шу жиҳатларни ҳисобга олган ҳолда тадбиркорлик субъектлари фаолиятини мониторингини олиб боришга ҳам алоҳида эътибор қаратиб келаяпти. Натижада ўтган йили 168 та тадбиркорлик субъекти ўз ишини қайтадан тиклашга эришди.

Шунингдек, тадбиркорларда юзага келган муаммоларни бартараф этиш, уларга қўмақлаштириш мақсадида ҳар жума кунини "Очик эшиклар кунини" ўтказилади. Вилоят савдо-сансоат палатаси ва БМТнинг махсус лойиҳаси доирасида ташкил этилган "Ягона ойна маркази" эса, уларни рўйхатга олишдан тортиб, коммуникация тармоқларига улаштиришга бўлган масалаларнинг бир жойда ҳамда белгиланган муддатда ҳал этилишиға шароит яратиб беради.

Таъкидланганидек, изчиллик билан олиб борилаётган ҳуқуқий ҳимоя ҳамда амалий ёрдам кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланишиға, уларнинг тараққиёт этишиға таянч бўлиб хизмат қилади.

Нафс тузоғида

Исон жамиятда ўз мактеби ушлаб турмоғи учун аввало ҳалолликни тамайил қилмоғи лозим. Йўқса, узок йиллар давомида мисқоллаб топган обрўсини зумда йўқотиб қўйиши ҳеч гап эмас. Шунинг учун отабоболаримиз қадимдан бошқаларнинг ҳаққини ейишдан қайтарганлар.

Андижон шаҳрида туғилган Абдумалик Абаев мана шу тамайилни унутиб қўйди. Натижада қандай қилиб боши берк кўчага кириб қолганини ўзи ҳам билмай қолди. Андижон шаҳар ҳокимлиги хузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатга олиш инспекцияси мутахассиси сифатида ишлаб келган бу шахс нафсининг тузоғига илинди.

Қулларнинг бирида унинг олдида Фарида исмли аёл кириб келди-да, ер керак эканлигини маълум қилди.

— Берамиз, — деди А.Абаев.

— Қанақа ҳужжатларни расмилаштириш керак? — сўради иши осон битаётганидан мамнун бўлган аёл.

— Ҳужжат ўз йўли билан, —

Муҳаммадазиз Йўлдошев,
Андижон шаҳар прокуратураси
АМИБ терговчиси

деди Абдумалик. — Бирок, бошқа гаплар ҳам бор.

— Яъни?

— Кейинроқ билиб оласиз...

Кўп ўтмай Абдумалик шаҳар табиатни муҳофаза қилиш инспекцияси бошлиғи Санжарбек Тошматовга сим қокди:

— Санжарбек, сизга ўлжа топиб қўйдим!

— Яхши-ку!

— Қачон учрашамиз?

— Қачон десангиз, тайёрман.

Санжарбек деганлари ҳам текин даромад деса ўзини томдан ташлайдиганлар хилдан бўлиб, унга ҳам қандай йўл билан келса-да, пул бўлса бўлгани эди. Шунинг учун қилаётган ишининг оқибати ҳақида ўйлаб ҳам кўрмади.

Икковлон учрашишганда Абдумалик булоқбошилиқ Фарида исмли аёл ер сўраб мурожаат қилганлиги айтиб:

— Уни сизга юбораман.

Жойни кўрсатасиз, қолгани

ни ҳам ўзингиз биласиз, — деди.

Санжарбек рози бўлди. Эртасига аёл келганида Абдумалик шаҳар ҳокимлигидаги масъул ходимларнинг розилигини олиш осон кечмаслигини, уларнинг оғзини "мойлаш" кераклигини писанда қилди.

— Қанча кетади? — сўради аёл.

— Кўп эмас, етти ярим минг "кўки" да берсангиз бўлади.

— Кўпмасми?

— Биттасига эмас, бир нечтасига узатиш керак-да. Ўзи ерни нима қилмоқчисиз?

— Аризамда кўрсатдим-ку, савдо дўкони ва гўзаллик салони кураман.

— Ундай бўлса, фойдаси катта бўлар экан, чўчимай санайверин!

Абдумалик аёлнинг қўйини пуч ёнгоққа тўлдириб, Санжарбекнинг ёнига жўнатди. Санжарбек унга аввалдан келишилган ер майдонини кўрсатди.

Эртасига Санжарбек аёлдан "аванс" тарикасида 5 минг АҚШ долларни олаётган вақтда ушланди ва тадбир давом эттирилиб, ундан юридаги суммани олаётган вақтида Абдумалик Абаев ҳам кўлга олинди.

Қизиқ, ҳозирги кунда юртимизда тадбиркорликка кенг йўл очилиб, тадбиркорлик қиламан, деган шахсларга зарур шарт-шароитлар яратилган, бу борадаги суний тўсиқлар бартараф этилаётган ва бу иш бевосита давлат аҳамиятига молик масалага айланган бўлса-ю, Абдумалик Абаев кабилар ўз фойдасини ўйласа! Адашган кимсани йўлдан қайтариш ўрнига ўзи ҳам ноқонуний ишга бош қўшган Санжарбек Тошматовнинг қингир ишларини ҳам асло оқлаб бўлмайди.

Уларнинг ҳар бири қилмишларига яраша қонуний жазо олишди.

Қўллари қалтираган одам

«Қўллари қалтираётган анави одам стакандан нимани ичаётганини биласизми? У хотиннинг, болаларининг кўз ёшини, қонини, ҳаётини симиряпти». Ушбу сўзларнинг ўқинишга ҳамоно кўз ўнгингиздан сиз таниган ёхуд эшитган айрим ароққўрларнинг аянчалик ҳаёти кўз олингизга гавдаланар, эҳтимол. Ана шунда машҳур француз адиби Фелесте Ламеннинг ароққўрға нисбатан берган ушбу таърифи қанчалик оғир бўлмасин, аини дама аччиқ ҳақиқатлигини ҳам бенихтиёр тасмилласиз, балки.

Эраклик ғурурига санчилган алам тигининг азобини "унутиш" учун у ароқ ичишни истади. Уни даст кўтарди-да, ҳеч ўйлаб ўтирмай ўзи билан уй-рўзғоридида ишлаб келган пичоқни олиб, ҳали ажрашмай туриб, бошқа эр билан кун кеңираётган хотини яшаб турган ҳовли томон йўл олди. Уни ҳовлида кўрган заҳоти ўзини идрок қилолмай қолган аламли эр аёлга пичоқ санчди...

"...1979 йилда биринчи аёлми Дилфуза билан турмуш қуриб, 4 нафар фарзанд кўрдик. У 2000 йилда касаллиги туфайли вафот этди. Орадан беш йил ўтиб, яъни 2005 йилда Ойдин Кимсанова (исм-фамилиялар ўзгартирилган) билан шаръий никоҳдан ўтиб, яшай бошладик. Турмушимиз, яшашимиз яхши эди. 2012 йилнинг 18 март куни кенжа қизим Нигора уйга меҳмон бўлиб келганди. Хотиним қизимни ҳушламай кутиб олди. Унинг ҳушмуомала бўлмаганлигидан норози бўлганимдан, айтишиб қолдик. Баҳона шу бўлди-ю, у уйдан чиқиб кетди. Орадан бир неча кун ўтиб, Ойдиннинг бошқа эрак билан яшаётганлигини эшитдим..."

Табийки, ҳеч бир эрак бу каби вазиятдан жahl отига минмай чиқиб кетолмайди. Бирок, нима бўлганда ҳам ёши уллуғлик сари етаётган киши орқа-олдини ўйлаши, шайтонга ҳай бери-

Баҳодир ХОЛЛИЕВ,
Сурхондарё вилоят прокуратураси катта терговчиси
Маъмура ДУСИЯРОВА,
«Huquq»

ши лозим эди. Лекин, ароқнинг "унутириш" ҳуссияти билан фақатгина ақлини унутган Шерзод Кўчқоров ҳали ўзи талоқ бермай туриб, ўзга бир эракнинг оиласида яшаётган "собиқ" хотин билан кўришиб, масалани ҳал қилиб олиш учун унинг ёнига йўл олди. Бирок, эр учрашишга йўл қўймасдан, уни ҳайдаб солди.

9 май кун Шерзод Кўчқоров тасодифан Ойдин билан учрашиб қолиб, ундан уйга қайтишини сўради. Ойдин Шерзод Кўчқоровга икки кундан сўнг уйга қайтишга ваъда беради-ю, бироқ қайтмайди. Аламлидан қўллари титраган Шерзод Кўчқоров уйда турган ароқни ичгани етмагандай, яна пиво ҳам олиб ичди.

Қўлида пичоқ билан ҳовлига кириб келган собиқ эрининг важаотидан кўрққан Ойдин "Мен сиз билан кетаман" дея қанча ёлвормасин, Шерзоднинг ҳаёлида фақат аламли сўзлар галаёқ қилар, ҳар бир урган пичоқ санчи унинг қалб исёнларига таскин бергандек туюларди. Унинг биринга рашқ аталмиш сабаб билан пичоқ кўтарган қўллари оёғи тағида тепки ва тўғ зарбларидан титраётган аёл ҳаётига, ҳам ўз умрига зомин бўлаётганини англаб етмасди.

У хотини бошқа бир эрак билан яшаётгани ҳақида эшитгани ҳамоно ароқ ичган эди. Шунга ўхшаш вазиятларда спиртли ичимлик ичган шахсга нисбатан Лев Толстой "ўз номусининг овозини ўчириш учун ичган" деган иборани қўлаган экан. Бизнинг қаҳрамонимиз ҳам балки худди шу мақсадда ароқ ичган бўлса бордир. Бирок бу унинг қилмишини оқлаш учун на сабаб ва на баҳона ҳам бўлолмасди. У қандай сабаблар билан содир этилган бўлмасин, барибир жиноятга қўл урилди. Жиноятга эса жазо муқаррар. Ш.Кўчқоров ўз қилмишининг оқибати билан 14 йилга озодликдан маҳрум этилди.

«Профессионал»нинг инқирози

Халқимизнинг "судан оғзи куйган қатикни ҳам пуфлаб ичди" деган нақлига баъзилар амал қилишни исташмас керак. Ана шундайлардан бири Жавлон Мусаев (исм-фамилиялар ўзгартирилган) сулланиб, жазони ўтаб чиқам-ю, такроран жиноятга қўл урди.

Зарифа МАВЛОНОВА,
Юнусобод туман прокурори
ёрдамчиси
Гули ҲОЖИБОЕВА,
«Huquq»

кўча ичкарисидаги хароба уйлари билан бирига ҳайдаб боришини буюрди.

Босқинчилик йўли билан ўзгалар мол-мулкни эгаллаб олишга одатланган Жавлон бу сафар "профессионал"лик маҳоратини бошқача тарзда кўллайди. У "ўлжасини" асирга олиб, ҳайдовчини кўздан пана қўчалар бирида жойлашган қаровсиз уйнинг омборхонасига қамаб қўяди. Уша заҳоти "Матиз"даги Артурнинг 280 минг сўм пули, "Нокиа-2865 1" русумли уяли телефони ҳамда яна бир нечта буюмларини ўғирлаб, ўша машинада воқеа жойидан яширинади.

Воқеа содир этилган кун Артур турмуш ўртоғининг уяли телефонини устага кўрсатиш мақсадида ёнига солиб олган экан. Бир пайт ўша телефони ни устaxonадан олгани ва ёнига солиб қўйгани ёдига тушиб қолади. У дарҳол вақтини бой бермасдан ёнидаги телефондан, аввал ишхонасига қўнғироқ қилиб содир этилган воқеа ҳақида хабар беради. Жабранлуви Артур Сейннанининг ўз вақтида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга берган хабари туфайли тезкор қидирув ишлари бошланди.

Жиноятчи бошқарувидидаги "Матиз" автоулови дарҳол қидирувга берилди. Воқеа содир этилгандан тахминан уч-тўрт соат ўтиб, ўғирланган "Матиз"ни Уч Қаҳрамон постида ички ишлар ходимлари қўриб қолишади. Улар машинани тўхташмоқчи бўлишганда Жавлон тезликни оширганча ўлиб кетади. ЙҲХ ходимлари билан "қувлашмачок" ўйнаган Жавлон тезда қўлга олинди. Узини "профессионал" деб хисоблаган Ж.Мусаев йўл-йўлакай пичоқни машина ойнасидан ташлаб юборгани ҳам фойда бермади. Йўлда ташлаб юборилган совуқ қурол ички ишлар ходимларининг назаридан четда қолгани йўқ. У ашвёйд дили сифатида айбни исботлашда қўл келди.

Жиноят ишлари бўйича Юнусобод туман судининг ҳукми билан Жавлон Мусаевга 9 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланди.

Жиноятга жазо муқаррарлиги ҳаётининг инкор этиб бўлмас ҳақиқатидир.

2011 йилнинг 10 май кун тахминан соат 12:30 ларда Жавлон катта йўлга чиқиб, такси тўхтатмоқчи бўлди. Бир пайт унинг ёнига "Матиз" русумли автомашина келиб тўхтади.

— Қаерга? — деди Артур машина ойнасига тушириб.

— Братскийга. Озроқ ичкарига юрасиз.

— Қанча берасан?

— Тўрт минг. Бўладими?

— Беш минг берсанг ўтир.

Жавлон ҳайдовчи билан савдолашиб ўтирмади. Унинг айтган нархига рози бўлди-ю, машинага ўтирди. Йўл-йўлакай машина салонига кўз югуртирди. Ҳайдовчининг буйнидаги тилла занжирини кўриб ҳаёли бузилди. Бу ҳам етмагандек, ҳайдовчи машина салонидидаги бордоқч кулисини очиб, унинг ичига блокнотини қўйганида у ердаги тахлам-тахлам пулларга кўзи тушиб қолади.

Артурга:

— Ака, таксичилик қилмангиз ҳам бўларкан.

— Нимага?

— Бордақдаги пулларингизни кўриб, айтаяпман-да....

— Бу пулларми, улар фирманки. Машина ҳам ўзимники эмас давлатники.

Жавлон қандай бўлмасин ҳайдовчини тунаш ҳақида ўйлаб бошлади.

Артурнинг жуссаси катталиги Жавлонни бироз чўчйтиб турди. Аммо у "бундай ишларга профессионал бўлиб кетганман-ку, бунисини ҳам уйдалайман", дея ўзига далда берди. Улар манзилга яқинлашганида Жавлон унга йўл кўрсатгандай бўлди:

— Анави тор кўчага кириб, озроқ ўнга юргангиздан сўнг чапга муюлиш жойида тўхтайсиз.

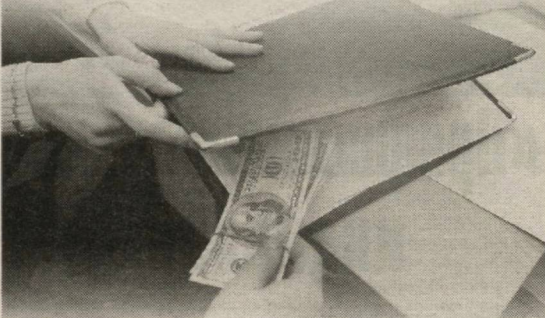
— Анча ичкарида экан. Кўча бошида тўхташиб қўялолман...

У гапини тугатмасидан Жавлон унинг буйнига пичоқ тиради.

— Ука, бу нима қилганинг?... Сенга нима керак ўзи? — деди қалтироқ овозда Артур.

— Гапини қўпайтирмасдан айтганимни қил, — деди Жавлон. У бу гал пичоқни унинг биқинига тираб, машинани

Коррупция ва унга қарши кураш бўйича халқаро ҳуқуқий меъёрлар

Коррупция тушунчаси кенг бўлиб, хозирда унинг оммавий қабул қилинган, ягона таърифи мавжуд эмас. 2002 йилда БМТ нинг "Коррупцияга қарши" конвенциясининг лойиҳаси ишлаб чиқилган пайтда ҳам коррупцияга таъриф беришдан кўра унга оид барча ижтимоий хавфли қилмишларнинг рўйхатини кўрсатиш мақсада мувофиқлиги таъкилланган. Коррупция тушунчаси мазмунан расмий ваколатдан шахсий мақсадларда фойдаланишни англатади.

БМТ Ривожланиш Дастурининг ("UN Development Program") назарий таҳлилга кўра коррупциянинг вужудга келишида қуйидаги омиллар катта рол ўйнайди: ваколат ёки ҳокимиятга шахсий манфаат ва ўзбосимчилик билан ёндашиш, ҳисобдорсизлик ва ошкорасизлик. Яъни давлат хизматчиси ёки мансабдор шахснинг ўзига давлат ёки жамият томонидан топширилган ваколатни суистеъмол қилиб, ундан шахсий мақсадларда фойдаланишидир.

Ҳисобдорлик ва ошқоралик тамойили яхши йўлга қўйилмаган ҳолатларда давлат хизматчи томонидан белгиланган ваколатидан ёки ҳокимиятдан ўзбосимчилик билан шахсий мақсадларда фойдаланиш учун коррупция вужудга келиши мумкин.

Дунёда коррупция деб аталмиш муаммо бутунлай бартараф этилишига ҳали ҳеч қайси мамлакат тўлиқ эришган эмас, лекин ушбу муаммо ўтиш даврини бошдан кечираётган мамлакатларда доллар муаммолардан бири ҳисобланади. Чунки ўтиш даврида коррупцияга имконият яратувчи талайгина омиллар (масалан, хусусийлаштириш, инсонлар моддий таъминоти учун мoliyвий ресурсларнинг етишмаслиги, давлат органлари фаолиятининг ҳуқуқий жиҳатдан энди шаклланаётганлиги ва бошқалар) юзага келади.

Шу билан бирга, коррупциянинг вужудга келиши яна бир неча иқтисодий ва ижтимоий омилларга боғлиқ. Жумладан:

Жамиятнинг иқтисодий ҳолати. Моддий таъминот, инсонларнинг иқтисодий ҳолати ҳеч шубҳасиз жамиятда коррупциянинг шаклланиши даражасига таъсир қилдиган асосий омиллардан биридир. Агар давлат хизматчисининг иқтисодий жиҳатдан таъминоти етарли даражада бўлса, унда ноқонуний равишда даромаднинг кўпайтиришида интилиш анча камаяди. Лекин ушбу омил нисбий хусусиятга эга бўлиб, иқтисодий таъминот ҳолатининг яхшиланиши коррупциянинг олдини

олиш учун кафолат бўлади, деб тасаввур қилиш нотўғри бўлар эди.

Жамиятда инсонларнинг ҳуқуқий маданияти омилли энг зарурий ва бир пайтнинг ўзиде хал қилувчи омиллардан биридир. Жамиятда кечадиган кўпгина ҳуқуқий муаммолар ва баъзида тескари натижа берадиган ислохотларнинг негизиде ҳуқуқий негизизм, яъни инсонларнинг ҳуқуқий жараёнларга эътиборсизлиги ётади. Баъзида эса, инсонлар ўзлари муайян бир фаолиятни амалга оширишнинг белгиланган қўйилган қонуний йўлини эмас, балки ноқонуний, ортиқча расмиётчиликларсиз, "тез битадиган" йўлини излайдилар ва бу йўлда давлат хизматчиларини коррупцияга ундашдан ҳам чекинмайдилар. Бу эса жамиятда "пора" олиш ёки бериш, уруғ-аймоқчилик оддий ҳолатга айланиб, жамиятдаги нормал муносабатларнинг бузилишига ва бунинг пировардиде инсонлар ўзлари бепарво бўлган тизимнинг қурбонига айланишларига олиб келади. Инсонлар ҳар бир коррупциявий ҳаракат жамият пойдеворининг емирилишига, ҳар бир олинган ёки берилган "пора" эса, жамиятга ушбу миқдорга нисбатан бир неча баробар зарар келтиришини англаб етиши лозим. Энг муҳими, жамиятнинг ҳар бир фуқароси қонунлар инсонлар ўртасидеги муносабатларни осонлаштиришга, тартибга солишга ва пировард натижада фаровон ҳаёт тарзи яратишга қаратилганлиги ишончи лозим.

Жамиятда коррупцияга қарши ҳуқуқий меъёрлар ва механизмлар. Коррупцияга қарши кураш-механизмининг тўғри йўлга қўйилганлиги коррупцияга қарши курашнинг самарадорлигини оширади. Бунда коррупцияга қарши профилактик ҳуқуқий меъёрлар механизминини ишлаб чиқишга кўпроқ эътибор қаратилиши лозим. Масалан, дастлаб коррупцияга мойил соҳа ва сектор аниқланиши, уларни ўрганиб чиқиш, коррупцияга имконият яратувчи омилларни бартараф этиш

чора-тадбирлари кўрилиши ва мазкур соҳаларда ошқоралик, ҳисобдорлик механизмларини кучайтириш коррупцияга қарши профилактик ишларга мисол бўла олади. Масалан, Россия Федерациясиде хозирда мамлакатда амал қилаётган барча ҳуқуқий меъёрий ҳужжатларни коррупциогенлик нуқтаи назардан экспертизадан ўтказиш ишлари амалга оширилмоқда.

Коррупция жамият учун бир қанча салбий оқибатлар келтириб чиқаради. Бундай оқибатларга ресурсларнинг нотўғри тақсимоти, инвестиция кўламининг камайиши, хусусий секторда рақобат ва самарадорликнинг пасайиши, давлат бюджети тушумининг камайиши, ишлаб чиқариш ва тадбиркорлик харажатларининг кераксиз ортиб кетиши, мамлакат миқёсиде ўсиш даражасининг секинлашуви, давлат секториде иш сифатининг пасайиши, тенгсизлик ва қашшоқлик кўламининг кенгайиши, хусусий секторда иш билан бандликнинг камайиши, қонун устуворлигига пугур етказиши ва жиноятчиликнинг ўсиши ва бошқа шу каби ҳолатларни мисол қилиб келтиришимиз мумкин.

Иқтисодий ресурсларнинг нотўғри тақсимоти. Ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришга қаратилган ресурслар баъзи ҳолатларда коррупция гирдобига фарқ бўлиши мумкин. Масалан, аҳоли ва ишлаб чиқариш субъектларидан давлат бюджетига тегишли солиқ ва тўловларни ундириш борасиде коррупцияга қарши самарали кураш йўлга қўйилмаслиги солиқ тушуми ва бошқа тўловлар давлат бюджетини эмас, балки коррупцияга мойил мансабдор шахсларнинг чўнгатини тўлдиршига хизмат қилиши мумкин. Бу эса, ўз навбатида, давлат бюджетни танқислиги юзага келишига ва пировард натижада давлатнинг жамият фаровонлиги йўлидаги харажатларининг қисқаришига олиб келади.

Коррупция ва инвестиция кўламининг камайиши. Коррупция хорижий ва миллий инвестиция кўламига салбий таъсир кўрсатади. Кўпгина хорижий инвесторлар коррупциялашган ҳудудга сармова киритишдан шубҳаланадилар, чунки, коррупция ишлаб чиқариш харажатларининг асосий кўпайишига сабаб бўлади. Бу борада ўтказилган халқаро сўровлардан бирида йирик фирмалар раҳбарларининг учдан бир қисми коррупция халқаро иқтисодий лойиҳа харажатларининг камиде 10 фоизга ортиб кетишига сабаб бўлаётганлигини таъкидлашган.

Коррупция ва давлатнинг солиқ тушуми. Солиқ тўлашдан бўйин товлаш давлат бюджетни танқислигини келтириб чиқарувчи энг хавфли ҳолатлардан биридир. Солиққа тортиш борасиде коррупциянинг томбир отиши айрим ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш

фирмаларининг норасмий равишда фаолият юритишига имконият яратади, бундай норасмий фирмалар ўз даромадлари бўйича ҳисобот топширмайдилар ва солиқ тўламайдилар.

Коррупция ва хизмат кўрсатиш ва товар маҳсулотлари нархининг сунъий кўтарилиши. Коррупция жамиятда ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш харажатлари кўпайишига олиб келади. Чунки коррупциялашган шaroитда фаолият юритаётган ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш фирмалари коррупция туфайли сарф қилган ортиқча вақт ва маблағни турли усуллар билан ўзлари ишлаб чиқарган товарлар ёки кўрсатилган хизматлар нархида кўшадилар пировард натижада бу ортиқча харажатлар ҳам истеъмолчилар зиммасига тушади.

Коррупция ва иқтисодий ўсиш суръатининг пасайиши. Кичик ва ўрта бизнес жамият иқтисодий ўсишини таъминлаб турувчи асосий ячайкалар сифатида тан олинган. Бу турдаги фирмалар коррупциялашган шaroит харажатларини рақобат туфайли ҳар доим ҳам ўзлари ишлаб чиқарган товар ва хизматлар нархида кўшиш орқали истеъмолчиларга ўтказмайдилар. Коррупция натижасиде харажатлари кўпайиб кетиб, норентабел ҳолга келиб қолган, аслида соғлом фирмалар баъзи ҳолатларда ишлаб чиқариш ёки хизмат кўрсатиш фаолиятларини батамом тўхтатишга мажбур бўлиши мумкин. Бу эса жамиятнинг иқтисодий ўсиш суръати пасайишига олиб келади. Шунинг эътибордан четда қолдирмаслик кераки, хозирда ўз давлатлари бюджетига миллионлаб доллар миқдорда солиқ тушумини таъминлаётган Mercedes-Benz, Ford, Sony каби фирмалар ҳам дастлаб кичик бир устахона шаклида вужудга келган. Коррупция натижасиде ўз фаолиятини тўхтатишга мажбур бўлаётган фирмалар орасиде ҳам кейинчалик шундай потенциалга эга бўлиши мумкин бўлган фирмаларнинг бўлиши эҳтимолдан холи эмас.

Коррупция ва жамиятнинг жинoий элементларининг кўпайиши. Коррупциянинг мавжудлиги жамиятда жинoий фаолиятнинг кўпайишига ва янада кучайишига сабаб бўлади. Айрим турдаги оғир жинoятлар, хусусан, жинoий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, наркотик моддалар савдоси, солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш каби жинoятлар коррупциялашган муҳитда гуллаб яшнайди. Натижада бу ҳолат инсонларда ҳуқуқ-тартибот органларига нисбатан ишончсизлик шаклланишига олиб келади.

Юқоридегилардан кўриниб турибдики, ҳар қандай ҳолатда ҳам коррупциядан бевосита азият чекадиган бу жамият ва инсонлардир. Шунинг учун ҳам ушбу муаммо глобал муаммо сифатида тан олинди,

Улуғбек МАМАДЖАНОВ,
Бош прокуратуранинг
ОЎК етакчи мутахассиси

унга қарши курашнинг давлатлар ўртасиде мувофиқлаштирилган дастурлари ва бошқа ҳуқуқий меъёрлари ишлаб чиқилган. Хусусан, БМТнинг "Коррупцияга қарши" конвенцияси глобал дoи-рада қабул қилинган халқаро-ҳуқуқий ҳужжат бўлиб ушбу ҳужжатнинг лойиҳаси икки йил давомида 130 дан ортиқ давлатлар иштирокида муҳокама қилинган ва 2005 йил декабрь ойида қўлга кирган. Унда коррупцияга қарши халқаро ва миллий кураш амалиётини йўлга қўйиш ва уларни амалга ошириш механизмлари бўйича кўрсатмалар ишлаб чиқилган. Хозирда ушбу халқаро-ҳуқуқий ҳужжатга 140 та давлат қўшилган ва 80 та давлат тарафдор сифатида қабул қилган.

Европа Иттифоқи доирасиде ҳам коррупция муаммоси жиддий муаммолардан бири саналиб, аъзо давлатларда унга қарши курашни мувофиқлаштириш мақсадида бир нечта ҳужжатлар қабул қилинган. Ушбу ҳужжатлардан энг муҳимлари сифатида "Коррупцияга қарши жинoий жавобгарлиги тўғрисида" ги ва "Коррупцияга қарши фуқаролик жавобгарлиги тўғрисида" ги конвенцияларни таъкидлаб ўтишимиз мумкин.

Осиё ва тинч океани ҳудудидаги 21 та давлат ҳам 2004 йилда тавсиявий характерга эга бўлган пактни қабул қилганлар.

Африка қитъасиде ҳам коррупцияга қарши кураш бўйича тегишли халқаро-ҳуқуқий характерга эга бўлган ҳужжат мавжуд бўлиб, у "Коррупцияга қарши кураш ва унинг олдини олиш тўғрисида Африка Иттифоқи конвенцияси" деб номланади. У 2003 йил июль ойида, Африка Иттифоқининг Мозамбикда ўтказилган саммитида қабул қилинган.

Яқин шарқ ва араб давлатларида ҳам коррупция халқаро муаммо сифатида тан олинди, унга қарши халқаро кураш вoсoитаси сифатида "Ривожланиш учун яхши бошқарув" дастури устида иш олиб бoрилаётган бўлиб, ушбу дастур мазкур давлатларда БМТнинг "Коррупцияга қарши" конвенциясини амалга киритишни назарда тутди.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасиде эса, аъзо давлатлар томонидан 2003 йил 15 ноябрда "Коррупцияга қарши сиёсатининг қонунчилик асослари тўғрисида" ги модел қонун қабул қилинган.

Юқоридеги таъкидланган барча халқаро-ҳуқуқий ҳужжатларнинг ва келишувлар коррупцияга қарши курашда муҳим аҳамият касб этиб, улар коррупцияга қарши курашни ўзаро мувофиқлашган ҳолда олиб бoриш, бу борада халқаро ҳамкорликини мустаҳкамлаш ва бир-бирларига техник ёрдам кўрсатишни назарда тутди.

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг изчил қўллаб-қувватланаётгани, қўлай бизнес муҳити яратилаётгани ва тадбиркорларга кенг имтиёзлар берилаётгани самараси ўлароқ иқтисодиётимиз барқарор ривожланимоқда. Республикаимизнинг барча ҳудудларида аҳолининг турмуш фаровонлигини оширишга қаратилган ислохотларнинг амалиётга изчи жорий қилиниши натижасида ўз бизнесини бошламоқчи бўлган тадбиркор хунарманларга қўлай ишбилармонлик шароитлари яратилмоқда.

Ҳамшаҳарларга янги йил совғаси

Муҳаммадҷон ҲОҶИ МАҲМУДОВ,
меҳнат фаҳрийси

Яқинда хунармандлар шаҳри Марғилон аҳли ҳам ана шундай тўхфадан баҳраманд бўлишди. Шаҳарнинг Бурхониддин Марғинойий номли кўчасида маиший хизмат кўрсатиш мажмуаси тадбиркорлар ихтиёрига топширилди.

— Кўп йилдан буён тадбиркорлик билан шугулланаман, — дейди хусусий тунукасолик устaxonаси раҳбари Муҳаммадҷон Омонов. — Элга хизмат қилган барака топаркан. Кредит ва жамғармамиз ҳисобига янги йил байрами олдидан фаолиятимизни янада кенгайтирдик. Шаҳарнинг аҳоли гавжум даҳасида тунукасолик шохобчасини очдик. Бу билан 6 нафар ҳамшаҳримиз иш билан таъминланди.

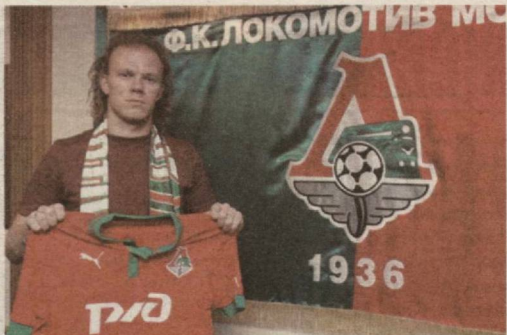
Эндликда янги маиший хизмат кўрсатиш мажмуасида сартарошона, гўзаллик саломи, тикучилик цехи, пойафзал таъмирлаш устaxonаси каби ўндан ортиқ шохобчалар аҳолига хизмат кўрсатади. Бу ерда мижозлар учун барча қўлайликлар ва шароитлар мавжуд.

Халқимиз турмуши фаровонлигига хизмат қилувчи ушбу мажмуа фаолиятининг йўлга қўйилиши натижасида ўнлаб янги иш ўринлари яратилди.

Марғилон шаҳрида тадбиркорликни ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлашга қаратилган ишлар доимий равишда амалга ошириб келинмоқда. Жумладан, "Полиграфик-Пресс" маъсулияти чекланган жамияти босмаҳонасида замон талабларига мос, кенг ҳажмдаги газеталарни чоп этувчи янги технологик линия — А-2 ҳажмли газетани соатига 30 минг нусхада чоп этиш имкониятига эга, Хиндистонда ишлаб чиқарилган "Ориент-Супер" офсет дастгоҳи монтаж қилиниб, ишга туширилди. Бундан ташқари, мазкур дастгоҳ катта бичимдаги плакат маҳсулотлари ва кўп нусхадаги китоб маҳсулотларини ҳам тез ва сифатли қилиб чоп этиш имкониятига эга.

Айни вақтда босмаҳона томонидан бурюртмачиларга қўлай шарт-шароитлар яратилиб, юқори сервис хизмати кўрсатилаяпти.

Марғилонлик матбаачиларга янги технология ускуналаридан фойдаланиш қўйдаларини мукамал ўргатишда хиндистонлик мутахассислар амалий ёрдам бермоқдалар. Юқори технология ускунаси ишга туширилиши билан корхонада қўшимча иш ўринлари яратилди.

Денисов «Локомотив»га ўтди

Бундан сал аввалроқ Ўзбекистон миллий терма жамоаси аъзоси Виталий Денисовнинг "Днепр"дан кетиши ҳақида гап-сўзлар пайдо бўлганди. У клуб билан янги шартнома борасида келиша олмагач, эркин агент мақомига эришган эди. Шундан сўнг терма жамоамиз аъзоси билан Англия ва Германиянинг бир қатор клублари қизиқайтгани борасида хабарлар тарқалди. Бироқ яқинда Денисов Москванинг "Локомотив" клуби билан шартнома имзолади. Клубнинг расмий сайти томонидан хабар қилинишича, шартнома 3 йил мuddатга тузилган.

"Локомотив" клубининг янги аъзосига айланган ҳамюртимиз, унга Европанинг бир қатор кучли жамоалари ҳам қизиқганини ошкор қилди. Виталий Денисовнинг маълум қилишича, унга Англиянинг "Ливерпуль" ҳамда Германиянинг "Вердер" жамоалари қизиқиш билдирган экан.

Кака «Реалдан» кетади

Аслида бразилиялик футболчининг "Қироллик клуби"ни тарк этиш нияти йўқ. Бу ҳақда Кака бир неча бор ўз интервьюларида таъкидлаган. Бироқ "Реал" клуби раҳбарияти футболчи билан шартномани бекор қилишга қарор қилди. Мадридликлар футболчини эркин агент сифатида қўйиб юборадилар. Шу орқали жамоа ортқача харажатлардан қутулмоқчи. Маълумот ўрнида шунини айтиш керакки, Кака "Реал"да йилига 12 миллион евро маош олади. Клуб яна солиқ қиймати учун 3 миллион евро сарфлашга мажбур бўлмоқда.

Агарда бразилиялик футболчи трансфер мавсуми якунига қадар янги клуб топа олмаса, "Реал" унга бир йиллик маошини берган ҳолда, шартномани бекор қилади.

Нани ўрнига Ди Мария

Сўнгги пайтларда кўпроқ вақтини заҳира ўриндигида ўтказайтган "Манчестер Юнайтед" клуби ярим ҳимоячиси Луиш Нани яқин орада жамоани тарк этиши мумкин. Клуб раҳбарияти унинг ўрнига "Реал" ярим ҳимоячиси Анхел Ди Марияни олиб келишни мўължалламоқда. Аммо аргентиналик ярим ҳимоячининг "Қироллик клуби"дан воз кечиб, "қизил ибислар" таркибига келиб қўшилишига ишонши қийин.

Шацких жамоасини ўзгартирди

Хабарингиз бор, Украинанинг "Арсенал" клуби молиявий жиҳатдан қийин аҳволда тушиб қолди. Маълумотларга қараганда, 20 январгача жамоага янги ҳомий топилмаса ёки шаҳар маъмурияти томонидан қўллаб-қувватланмаса, "Арсенал" банкрот, деб эълон қилинади. Шу сабабли жамоанинг ўзбекистонлик ҳужумчиси Максим Шацких фаолиятини бошқа клубда шартномасиз қарор қилди. Энди у "Черномор-

рең" клуби таркибиде тўп суради. Футболчи янги клуби билан 2,5 йил мuddатга шартнома имзолаган.

Максим Шацких Туркияда жамоа билан машгулотларда қатнашмоқда. Эслатиб ўтамиз, Шацких "Арсенал" таркибиде Украина чемпионатининг 18 та учрашувида майдонга тушган ва 5 та гол киритиб, 5 та голли узатмага муаллифлик қилган.

От айланиб...

Халқимизда "От айланиб қозигини топади" деган мақол бор. Бу мақолни спортнинг энг мухлисбоп ўйини ҳисобланмиш футболда ҳам қўлласса бўлар экан. Бундан икки йилча аввал Германиянинг "Боруссия" клуби ярим ҳимоячиси Нури Шахин ўзининг аjoyиб ўйинлари билан Мадриднинг "Реал" клуби бош мураббийи Жозе Моуриньо эътиборига тушган эди. Албатта, "Қироллик клуби"дай жамоадан бўладиган тақдир ҳар қандай футболчининг оромини ўғирлаши турган гап.

"Реал" клуби таклифига "лаббай" дея жавоб берган Шахиннинг Мадриддаги фаолияти муваффақиятли чиқмади. У мавсумни деярли заҳира ўриндигида ўтириб, ўтказиб юборди. Жамоа ҳам унинг хизматларига эҳтиёж сезмай, 2012-2013 йилги мавсумда туркиялик ярим ҳимоячини Англиянинг "Ливерпуль" жамоасига ижарага бериб юборди. Бироқ Шахиннинг Англия премьер лигасидаги фаолияти ҳам кўнгилдагидек кечмади. Натижада "Ливерпуль" ҳам унинг хизматларидан воз кечди.

Шу тариқа Испания ва Англия чемпионатларидаги муваффақиятсизликлардан сўнг Шахин Германияга — собиқ жамоасига қайтди. Шунга айтсалар керак-да, от айланиб қозигини топади, деб!

Эслатиб ўтамиз, ҳозирча у Дортмунднинг "Боруссия"сида ижара асосида ўйнамоқда. Хабарларга қараганда, собиқ жамоаси Нури Шахинни 6 миллион евро эвазига сотиб олиши мумкин экан. Клублар ўртасида тузилган шартномада айнан шунча маблағ эвазига футболчи немис клубига ўтиши белгилаб қўйилган.

Спорт хабарларини **Максудали ҚАМБАРОВ** тайёрлади

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин

Тошкент шаҳар прокуратураси Мирзо Улугбек туман прокурори ёрдамчиси Хамид Акрамовга онаси **Шаҳодат аянинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси, Фаҳрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази ва Фарғона вилоят прокуратураси жамоаси прокуратура фаҳрийси

Саримсак ТОШПУЛАТОВнинг вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия билдиради.

Нуқуқ

yuzidik gazeta
Muassis:
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:
Abbosxon SANGINOV
Muxtor ZOIROV
Gulnoza RAHIMOVA
Yusupboy G'OIPOV
Svetlana ORTIQOVA
Baxtiyor NAZAROV
(Bosh muharrir o'rinbosari)
Shavkat YODGOROV
(mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 233-98-40,
233-10-53
Faks: 233-10-53,
233-64-85

Gazeta haftaning payshanba kunlari chiqadi.
Sotuvda kelishilgan narxda

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqdir qilinmaydi va egerlariga qaytarilmaydi. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin. «HUQUQ» materiallarini ko'chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi. □ — tijorat materiali. Reklama materiallarining mazmuni uchun tahririyat javobgar emas.

Nashr ko'rinishi:
231

Buyurtma j-6206. 48 991 nusxada bosildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi. **Navbatchi muharrir: O'.DEHONOV**
Musahih: M.QAMBAROV
Navbatchi: O'.DEHONOV
Bosmonxonaga topshirish vaqti: 20.00.
Topshirishi: 10 12 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta «O'zbekiston» nashriyot matbaa jidoyi yivida chop etiladi. Korxonaga manzili: Toshkent shahar, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 2009-yil 12-oktabrda 0188-raqam bilan ro'yatga olingan.

